

Occasió!!

Nagy bevásárlások folytán azon helyzetben vagyunk, asztalneműeket, különösen 6 és 12 személyre valót, abroszokat, asztalkendőket és törülközőket mélyen leszállított áron adhatni. Dus választéku szőnyegraktárunkra különösen figyelmetünk. Smyrna-szőnyegek □ méterként 10 fttól feljebb. Helyes mértékért kezeség.

KUNZ JÓZSEF ÉS TÁRSA
Budapest, Deák- és Erzsébet-tér sarkán.

1847 óta, tehát több mint 40 éve, hogy a legnagyobb sikerrel alkalmaztatik a Németország első orvosi kollegiuma által megvizsgált s kitűnő használhatósága miatt a magas helytartóság által Magyarországon szabad. WEBER-féle

Köszvény-vászon

köszvény, csúsz, tagzsugattyás, keresztcsont-fájás, vörheny, mell-, hát- és derekfájdalmak, lébköszvény, csípőfájdalom és ischias stb. ellen, mindennemű gőrcsök, a kezek és lábokban, különösen gőrcsők, dagadt tagok, ficamodások és oldalszurások biztos eredménnyel gyorsan gyógyíthatnak ezen gyógyhatásos köszvényvászonnál. Egy csomag ára 1 frt 5 kr., kettős erejű, nehezebb bajoknál alkalmazandó 2 frt 10 kr.

Valódi csak akkor, ha a melléti védjeggyel el van látva. Dr. Baron párisi általános sebészapara mindenféle sebek, gyógyulások és dagadtatok, Rőrtömgyulladások, égések, hármimamú sérülések, haraps, szurás, títés, vágás, tyúkszem, fagyás stb. ellen. — Egy köcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 25 kr. Valódián kapható TÖRÖK J. gyógyszerárban Budapesten, király-utca 12. szám a.

A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvkereskedésben kapható — az osztr. tartományok számára Szelinski György os. kir. egyet. könyvtárosnál Bécsben I., Stefansplatz 6.

A RÉGI MAGYARORSZÁG.

1711—1825.

IRTA
GRÜNWARD BÉLA.

Második kiadás. Ára füzve 4 frt. Második kiadás.

TARTALOM: Az önálló állami élet hiánya. — A rendi alkotmány hatása. — A gazdasági s társadalmi fejlettség. — A király. — A főpapság. — A főurak. — A köznevelés. — A polgárság és parasztság. — A külügy. — A főhatóságok. — A hadügy. — A pénzügy. — Közigazdasági viszonyok. — Egyház és közigazgatás. — Törvényhozás és országgyűlés. — Az igazságszolgáltatás. — A közigazgatás és a megye. — Nemzetiség és irodalom. — Hangulatok és áramlatok.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárosnál kapható

Az egyévi önkéntes

a közös hadseregben és a magyar kir. honvédségben

Kézikönyv

EGYÉVI ÖNKÉNTES-JELÖLTEK,

továbbá

papnövendékek, tanítójelöltek, öröklött mezei gazdaságok birtokosai, családfenntartók és a hatóságok számára.

Az új véderő-törvény (1889. VI. t. cz.) alapján

HITELES FORRÁSOKBÓL

(törvényekből, rendeletekből, szabályzatokból és utasításokból)

szerkeszté

KACZIÁNY GÉZA

magyar kir. sz. k. v. honvédszolgálat.

Irálymintákkal. — Harmadik teljesen átdolgozott és tetemesen bővített kiadás.

Első füzet: Ára füzve 80 kr.

A második füzet sajtó alatt van és legközelebb jelenik meg.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárosnál kapható:

A MI HADSEREGÜNK.

AZ OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA NÉPEI
FEGYVERBEN ÉS ZÁSzlók ALATT.

Szécsi Mór, Bankalari Gusztáv, Rieger Ferencz közreműködése mellett

szerkesztette

DANCZER ALFONS.

11 színnyomatu képpel és 139 szövegbeli ábrával Myrbach Felician báró eredeti rajzai után.

Ára színnyomatu borítékba füzve 6 frt.

Tartalom: Viribus unitis. — A tiszt. — A gyalogsapatok. — Hadi képek. — A helyőrségi szolgálat. — A lovasság. — A tüzérség. — A műszaki fegyveremkek és a műszaki erők. — A várak. — A katonai egészségügy. — A vonatcsapat és a hadrakelt sereg vonatai. — Az élelmezés. — A magyar honvédség és az osztrák Landwehr. — A katonaföldrajzi intézet. — A katonaképző és nevelő intézetek. — A rokkantak. — Csapataink Boszniában és Hercegovinában. — Viribus unitis.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapesten megjelent és minden könyvtárosnál kapható:

AZ ERJEDÉS CHEMIÁJÁNAK KÉZIKÖNYVE.

Szész- és sörgyárosok, gazdák, bortermelők és kémikusok számára.

IRTA

Dr. SZILÁGYI GYULA

okleveles műszaki kémikus.

A SZÖVEG KÖZÉ NYOMOTT ÁBRÁKKAL.

Ára füzve 2 frt.

Tartalom: Előszó. — Bevezetés. — Az erjedés fogalma. — Az erjedés története és elmélete. — Az erjedés organizmusairól általában. — A mikroorganizmusok részletes ismertetése alakitani tekintetben (morphologia). — A bakteriumokról. — Penészgombák. — Az alkoholos erjedést okozó gombák (sarljadzók). — A fermentumokról általában. — Az alkoholos erjedés mint fiziológiai tümenény. — Az erjedés mint chemiai fiziológiai tümenény. — Az erjedés organizmusainak táplálási feltételeiről. — Az alkoholképződéshez szolgáló szénhidrátok. — Az alkoholos erjedéssel egyidejűleg fellépő mellékerjedésekről. — Az erjedés terméneiről általában. — A diasztázról.

A Franklin-Társulat kiadásában Budapesten megjelent s minden könyvtárosnál kapható

A

GYAKORLATI ORVOSTAN HALADÁSA.

Kiadta a „Gyógyászat” szerkesztősége.

Ára füzve 1 frt 20 kr.

- I. A belgyógyászat jelen állása. — Dr. Székács Bélától.
- II. Az idegyógyászat jelen állása. — Dr. Schwarz Arthurtól.
- III. A sebészet jelen állása. — Újabb műtétek a bélhuzam betegségeinél. — Dr. Báron Jónástól.
- IV. A húgyszervek sebészetéről. — Dr. Bákó Sándortól.
- V. A sebkezelés haladása. — Dr. Schächter Mikstól.
- VI. A szülészet és nőgyógyászat haladása. — Dr. Szabó Dénestől.
- VII. A szemészet haladása. — Dr. Grossmann Lipóttól.
- VIII. A szemészet némely részeinek haladása. Dr. Szili Adolfától.
- IX. A laryngologia haladása. — Dr. Jelenffy Zoltántól.
- X. A fülgyógyászat haladása. — Dr. Purjesz Ignáctól.
- XI. A gyermekgyógyászat haladása. — Dr. Erőss Gyulától.

43 SZÁM. 1889.

BUDAPEST, OKTÓBER 27.

XXXVI. ÉVFOLYAM.

Előzetes feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt
POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: fél évre — 6 *

Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre 8 frt
fél évre — 4 *

Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre 6 frt
fél évre — 3 *
Külföldi előzetesekhez a postallasz
meghatározott vilájdíj is csatolandó

A PORTUGAL KIRÁLYI CSALÁD.

Hosszas szenvedés után, e hó 19-ikén hunyt el Cascaesben, még csak 51 éves korában Dom Luiz, Portugalia királya. Egyike volt a jelenkor legnagyobb műveltségű uralkodóinak, az uralkodói kötelességeket lelkiismeretesen végző, országa javán buzgón fáradozó fejedelem, kinek huszonnyolc évi uralkodását nem tették ugyan zajossá fényes hadi tettek, de annál inkább boldogult népe az alkotmányos, szabadelvű intézmények éltető hatása alatt, melyek az ő fölvilágosult szellemének voltak köszönhetőek.

Mint ember is számos kitűnő tulajdonsággal vala fölrühazva. Kedvelte a tudományokat s az irodalomnak maga is hívatott művelője volt. A többi közt Shakespeare több színművét ő fordítá portugál nyelvre. Mi előttünk, magyarok előtt, annál rokonszenvesebb egyéniség vala, mivel mint apai ágról a Szász-Koburg család sarját, némileg magunkénak is tarthatjuk, annál is inkább, mivel ő is meleg rokonszenvvel viseltett irántunk s Európa külföldi uralkodói között ő volt az egyetlen, a ki nyelvünket egész folyékonyan beszélte, a királyi székvaróságban megforduló magyarokat mindig kitüntető szívesseggel fogadta udvaránál s élénken tudakozódott hazánk viszonyairól, mindig magyarul társalognva. Irodalmunk jelesebb termékeit meghozatta s gyönyörködve olvassatta.

Uralkodása alatt Portugalia a korábban gyakran jelentkező belső válságoktól ment maradt. A király nem helyezte magát ellentétbe népe törekvéseivel s minden körülmény közt szigoruan alkotmányos uralkodó maradt. Nem sokat törődött a világrészünk nyugalmát háborgató jelenségekkel s inkább országa belügyeinek rendezésére fordítá gondjait.

Atyja, az 1885 december 17-én elhunyt Ferdinánd Szász-Koburg herceg — a lapok tévesen írják, hogy ma is él, — 1836-ban vette nőül a Portugaliában uralkodó braganzai ház utolsó férfi-sarjának, I. Pedro királynak és braziliai császárnak leányát, II. Mária da Gloria királynőt, kinek révén királyi czímet nyert, maga azonban uralkodó király nem volt, csak első szülött fiának, V. Don Pedrónak kiskorúsága alatt viselte a regensséget 1852—1855 évek között.

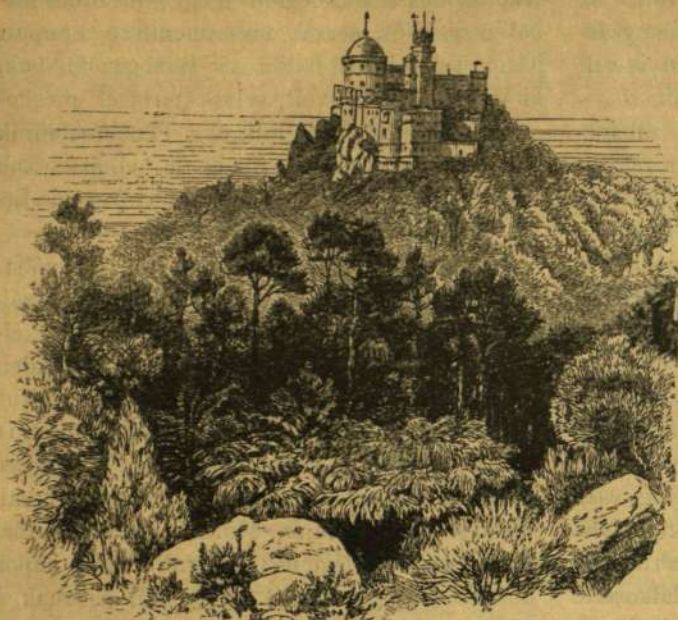
Lajos Fülöp király, — teljes czímen: Mária Ferdinánd Pedro de Alcantara, Antal, Mihály, Gabriel, Gonzaga, Xavér, Assisi Ferencz, Já-

nos, Gyula, Ágost, Volfando de Braganza-Bourbon, Portugaliának és Algarbiának, Afrikának, Guineának királya és ura, stb. — 1838 október 31-én született s második fia volt Ferdinánd Szász-Koburg királyi hercegnek II. Mária da Gloria királynővel kötött házasságából. Trónusra testvérbátyjának, V. Pedrónak halála után, 1861. szeptember 16-án jutott s 1862 október 6-án kelt egybe Lissabonban Mária Pia királynővel, II. Viktor Emanuel olasz királynak 1847 október 16-án született második leányával. (Az első, Klotild, Bonaparte Napoleon Jeromos hercegnek a neje).
Lajos király trónralépte előtt az oportói her-

czeg czímet viselte s mint tengerész-kapitány a «Bartholomeo Diaz» nevű gőzös kapitánya volt. Trónralépte után uralkodásának egyik első ténye 1862. aug. 13-án a tien-csini szerződés megkötése volt, melynek értelmében Khina véglegesen átengedte Portugaliának Makao félszigetét; továbbá az 1863-diki áprilisi dekretum, mely az ország határain belül az utlevél-kényszerelt eltörölte. A Franciaország által javasolt és 1863. november 18-ikán tartott európai kongresszusban részt vett, 1865—1866-ban részt vett az 1867-ki párisi világkiállítás rendezésében; 1867 szeptemberében a mértékekre néve a tizedes rendszert behozta; 1867 decemberében az or-

I. KÁROLY, AZ ÚJ PORTUGAL KIRÁLY.

CINTRA VÁRA.

HAJÓK A TAJÓN.

vén a pogány mőrokat, magát megkoronáztatta és a portugál monarchia alapját megvetette (1139). A harcban elesett őt *wallis*, a badajozzi, bejai, elvari, evorai és lissaboni pajzsait keresztalakba állítva össze, vette fel országa czimeréül, mely czimer, mivel egy koczka ötöséhez hasonlított, maig *As Quinas* — ötös — néven ismeretes a portugál nyelvben.

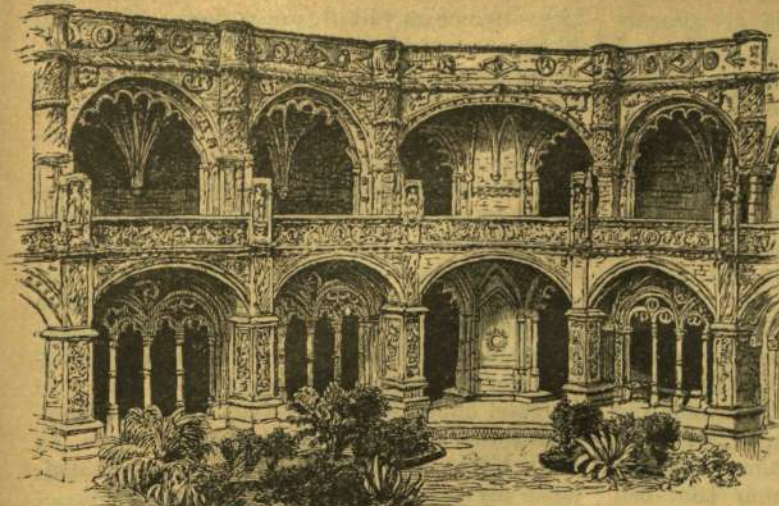
Dynastiák váltották fel azóta egymást Portugalia királyi székén; a burgundi ház 1580-ig tartó uralmát követte Spanyolország és Portugalia egyesítése a Habsburgok jogára alatt; míg az ország 1640-ben újra kivívott független-

sége a Braganza-házat juttatta trónra, hogy a napoleoni hóditás rövid tartama után, 1834-ben restaurálva, a Szász-Koburg Góthai család egyik tagjának, Ferdinándnak, fejére tétesse Mária királynő által nőágon a koronát, kinek fia most fejezte be királyi kötelmei hű teljesítésében végzett földi pályáját.

De az államalkotás munkájának első viszontagságos százada még nehéz harcok és küzdelmek korszaka volt. A keresztény eszme, melynek lobogója alatt az új állam megszilárdulni törekedett, nem egyszer vitte véres harcra a körültre tömörülő pogány muzulmán fejedelmek-

kel s csak a 13-dik század közepén, *III. Alfonz* alatt érte el Portugalia teljes területi kiegészítését. Még többször szaggatta az országot a pártos belviszály és a koronáért versengő egyenetlenség, melyek utját állták fejlődésének s nem engedték rendezett viszonyok közé terelni népe kormányzását.

IV. Alfonz (1324) is meglehetősen keveset törődött állama gondjaival, midőn trónra lépett. Egészen átengedte magát szenvedélyeinek s kedvtelve szórakozott, vadászgatott. Egyszer az összegyűlt tanács sokáig várta körébe egy fontos ügy tárgyalására; de hiába, a király csak nem

A BELEMI KOLOSTOR.

jött. Végre egyszer betoppán vadászatról jöve, vadászruhában s az összesereglett komoly államférfiakat a lehető legjobb kedvben kezdő mulattatni vadászati élményei előadásával. De alig hallgatott el, fölkel az egyik miniszter s így kezdett beszélni:

— «Felső! az udvar és a tábor valók a királyoknak, nem az erdők és puszták. Ha a királyok szórakozásainak engedik át magokat, népeik érdekei szenvednek ezáltal, s egész nemzet néz kikerülhetlen bukás elé, ha uralkodói előbbre teszik az élvezeteket állami kötelességeiknél. Nem azért vagyunk itt, hogy olyan kalandokat halljunk felségdőlők, melyek bámulatra méltók lehetnek ugyan, de csak vadászok méltányolhatják. Ha felségdőlők ügyeivel akar foglalkozni, alázatos és hű alattvalókat talál, de ha nem — —»

— «Nos, ha nem?» — szakította felbe a haragra lobbant király türelmetlenül.

De a miniszter nem jött ki sodrából s nyugodt, határozott hangon felelt:

— «Ha nem, akkor más királyt fognak magoknak keresni.»

Képzeltető a király felháborodása, ki sértődve, dühösen rohant ki a tereméből. De csak rövid időre: nemsokára lecsillapodottan jött vissza s tanácsosaihoz fordulva engesztelékenyen szólt:

— «Belátom az imént mondott szavak igazságát; a ki nem akar mint király uralkodni, az nem tarthatja meg alattvalóit. Mától fogva nem Don Alfonzot, a vadászt találjátok bennem, de Alfonzot, Portugalia királyát.» — És szavát is tartotta.

Ilyen hagyományok ápolták Portugaliában az alkotmányos eszmét, melynek egyik leghivebb öre volt a most meghalt király is. De fájdalom, míg a történetírók megegyeznek abban, hogy *IV. Alfonz* erélyes és okos kormánya az országot soha nem ismert virágzásra juttatta, másfelől az is tény, hogy szenvedélyes, uralkodni vágyó természetű a benső családi viszályok oly erőszakosságaira sodorta, melyek a legfeketébb la-

pok egyikét irták Portugalia történetéből.

E viszálykodások oka fiának, *Pedro*-nak, egy Portugaliába menekült kasztíliai nemes lányával, *Inez de Castro*-val való titkos viszonya volt. A trónörökösnek ez időben már jó és gyöngéd lelkiületi neje volt: *Constantia*, s nem is valószínű, hogy a házasságon kívüli viszony a nő életében is átlépte volna az erkölcsösség határait. De akármint legyen is, bizonyos, hogy a viszony nem kerülhette ki a feltékeny feleség figyelmét, s a keserű tapasztalat felett érzett bánat sietette halálát. A király szintén aggodalommal látta a dolgok fejlődését s tartva fia meggondolatlan lépésétől, hogy a köztük létrejövő házasságot mindenkorra meggátolja, oly

A BELEMI KOLOSTOR KAPUJA.

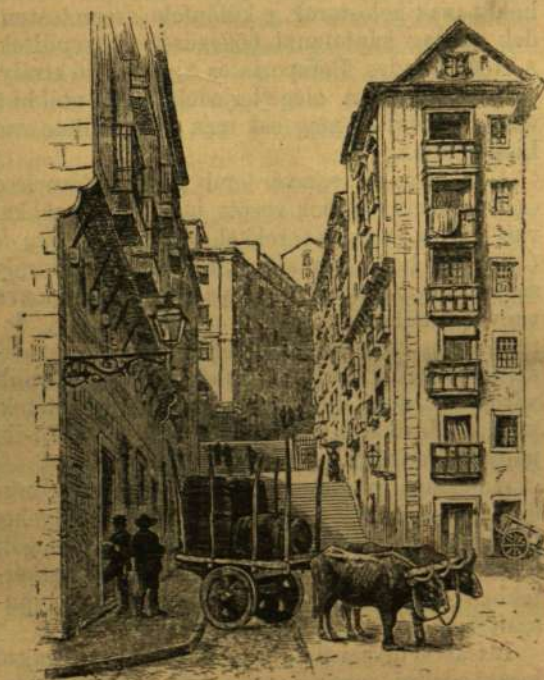
esellel élt, hogy Donna *Inez* a trónörökös gyermekei egyikének keresztanyjává szolgáltatta föl, tudván, hogy a római katolikus egyház dogmá szerint az apa és keresztanya közti szellemi rokonság a házasságot gátló akadályt képez.

De alig halt meg a trónörökös neje, Don *Pedro* titkolt szerelme elemi erővel lobbant fel, s egyházi fölmentvényt eszközölve ki, titokban összekelt *Inez*-szel, kit atyja haragja elől Coimbrában rejtett el, hol négy gyermeknek lett anyjává.

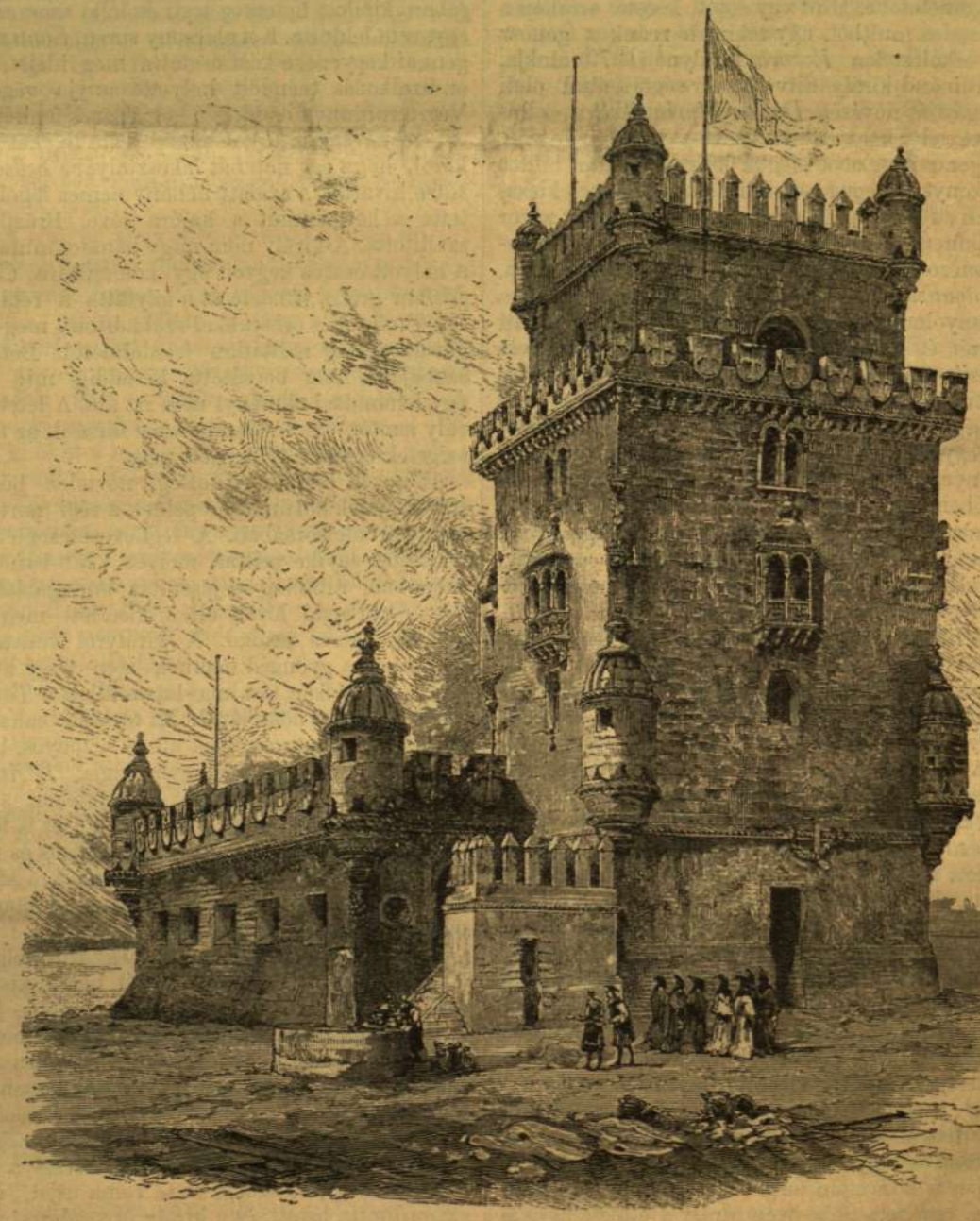

VASCO DE GAMA EMLÉKSZOBRA CINTRA MELLETT.

PORTUGALIÁBÓL.

UTCA LISSABONBAN.

BELEM TORNYA LISSABON MELLETT.

PORTUGALIÁBÓL.

Am a király hallgatva a vádaskodók besugásaira s felteve legidősebb unokáját, Ferdinánd előjogait, fél hagyta magát bujtoztatni arra, hogy új menyét titokban eltesse láb alól. Felhasználva egy alkalommal fiának egy vadászati kirándulásán való távollétét, személyesen ment Coimbra s fölkereste menyét, ki megrejtve, gyermekeivel együtt a király lábához vetette magát kegyelemért esdekelve. Alfonzonak megessett a szive rajta s nem bántotta, de nemsokára újra el hagyta magát tántorított Inez ellenségeitől. *Gonzalves, Pacheco és Coello* udvaroncoktól s beleegyezett a véres merénylet végrehajtásába. Amazok ekkor gyorsan visszatérve, bele merítették töreiket a védtelen álfozat szívébe.

E gyilkosság vérbé és lángba borította a fel országot, mert Pedro trónörökös, örülten a fájdalomtól, atyjá ellen nyitlan pártot ütött s felszította a polgárháború lángjait. Csak anyja közbelépése csillapította le boszuját, ő beszélt rá, hogy atyjával kibéküljön. A király a gyilkosokat eltávolította az országból, hogy Pedro boszuját elkerüljék, s annál nagyobb bizalommal volt a kibékülésé őszinteségéről, mivel időközben Pedro új házasságra lépett egy *Lourenço Teréz* nevű francia nővel.

De Inez azért nem volt feledve, sem Pedro bosszúvágya lehűtve. Alig hunyta le szemeit atyjá, a trónra lépve legelső gondolata volt megboszulni neje halálát. A gyilkosok kettejét kézre kerítve, válogatott kínzásokkal ölette meg s gyönyörrel legeltette szemeit szenvedéseiken. De még ezzel sem érte be; hanem miután az összegyűlt *cortes* előtt únépelyes esküt tett, hogy *Inez de Castro* val pápai dispensáció alapján, törvényesen kelt egybe, a halottat kihozatta sirjából s fényes ceremóniák közt megkoronáztatta, kezét sorban megcsokoltatta alattvalóival, s első sorban legidősebb fiával, Ferdinánddal. Majd királyi pompával tetette vissza a királyi sírba, hol mellette rendelt magának is nyugvó helyet.

A sötét regények szálai ezután is mindegyre beleszövődnek a portugál dynastiák családi és magánéletébe. Mint egy sötét keretű arckép a százados múltból, úgy tekint le reánk a gonosz és erkölcslen *Lenora* királyné (1373) alakja, Ferdinánd király hitvesé, ki sógora által öleti meg saját nővérét, *Donna Mária Telles*, elhitve vele, hogy leánya kezét neki adja, de nem is gondolva szava megtartására. Azután büns viszonyt köt egy kasztíliai nemessel, kinek kieszközi az *Urem grófi* címét, de a kijátszott sógor majdnem szemé lántra öli meg a méltatlan kegyenczet. *II. János* (1479) uralkodását sógora, *Braganza* herceg véres tragédiája jelzi, ki a Spanyolországgal való összeesküvés vádjá alatt életét és vagyonát veszti, míg az összeesküvés másik fejét, *Vizeu* herceget a király fontos közügyek ügye alatt palotájába hivatta, saját felségs kezével márt tört szívébe. De a nemzisz egyetlen fiában küldi rá bosszuló csapatát, ki menyegzője előtt kevéssel, a szigorú apa jelenlétében hal szörnyen, leesse lováról. Ebben a sorban, a legfájdalmasabb, mely apai szívét érhet, különösen sok portugál király osztozik, ezek közt *III. János* (1530), kinek halálát némelek a gyermekei sirba szállása miatti bánatnak tulajdonítják, mások még különösebb okot találnak rá, — babonátságát, mely a feletti felháródásában vitte sirba, hogy egy angol fanatikus mise alatt felöntötte a szent kelyhet s lábával tőrt a szentelt vizet.

Az 41. Demetrius epizódja szintén érdekes változtatlan el Portugalia történetében. Hőse *Sebestyén* király (1563), ki a mórok ellen vívott *alcazarquiviri* csatában rejtélyes körülmények között tünt el. Több lovat lőttek ki alóla, de ő a csata elvesztése után is egy kised elszánt csapattal hőiesen állott ellen az ellenségnek. E maroknyi csapatból az utolsó életben maradt, *Nuno de Mascarembas* azt állította, hogy látta a királyt foglyul esni, s mikor a katonák ezvadászba feledtek a foglyul a fogoly felett, a mórok egyike azzal döntötte el a vitát, hogy levágta *Sebestyén* királyt. Később holttette is elé került, melyet szolgálai egyike felismert. Mindamelllett akadtak, a kik kételkedtek a király halálában s egy általános néphit még e század elején is közzéjón forgott arról, hogy visszatért még egy nap *Sebestyén* király s elfoglalja apai trónját. A XVI. század utolsó éveiben négy *al-Sebestyén* merült fel majdnem egyszerre, és sok zavart okoztak trónigényeikkel. Hármuk ezek közül nem sokára mint csalót álcázták le, de a

negyedik oly csalódásig hasonlított a királyhoz, oly részletesen tudta előadni az *alcazarquiviri* ütközés részleteit, hogy még a velenzei tanácsot is félrevezette, s ez nem akarta kiadni a spanyol követésnek. Végre Ferdinánd tuskárai nagyherceg kiadta s a trónkövetelő börtönbe vetették s életét is ott vagy a gályán végezte.

1580 től fogva öt trónkövetelő verseng a portugál korona birásáért s a párharcoktól meggyengült ország spanyol járom alá hajtja fejét. *Alra* herceg seregei előtt megnyitja kapuit Portugalia minden erője s *Don Antonio*, *Braganza* hercege, az egyik trónkövetelő Lissabonba vonja meg magát, de onnan is menekülni kénytelen, míg Portugalia meghódol *II. Filop* spanyol királynak, és Spanyolország és Portugalia egyesülése vékép bevezetett tenyényé válik. De a spanyol uralom elégtelenségeit elégtelenségre szül s már 1637-ben egy törvénnyel új adó kivetése nyit felkelésre kényszeríti az ország nagy részét. Még szervezetten lép föl a forradalom 1640 decz. 1-én, a mikor egy rég érlelt összeesküvés, élén *Braganza* herceggel, nyitlan ellenszűgű a spanyol kormánynak, s kikiáltja Portugalia függetlenségét. Az említett napon reggeli nyolcz óraker Braganza herceg egy bizalmas emberének, *Ribero*-nak egy pisztolylövése ad jelt a régóta előkészített felkelés kitörésére. Nemsokára fegyveres csapatok lepik el az utcákat s lefegyverzik a német őrséget. Egy pap egyik kezében karddal, a másikban kereszttel vezeti rohamra a népet a kormányzó palota ellen s a spanyolok által kinevezett Margit királynő titkárát, *Vasconcellost*, ki félreszó helyen egy halom papir mögé buj, egy szolgáló által nyomra vezetve, elővonszolják s számtalan törzsűrűst éjtve testén, kidobják a palota ablakain. Braganza herceget *IV. János* név alatt Portugalia királyává kiáltják, s a hatvan éven át spanyol rabságban görnyedt nép visszanyeri függetlenségét.

IV. János fia *VI. Afonso* név alatt foglalta el a trónt (1658). De uralkodása a bünök és kicsapongások szakadatlan sorozata volt. Egy ifjúkorában kiállt betegség testi és lelki szervezetét egyaránt feldúlta. Két alacsony sorsu, *Conti* nevű genuai kegyence közt osztotta meg idejét, míg az uralkodás teendői helyette anyja végezte. Végre megúnya ez idegen kegyenczek fenhéjázását, az özvegy királynő akkép ráta le őket nyakáról, hogy egy nap fiát lakosztályába beszélgetésre hívatta, s azalatt néhány nemes fogolylyá tette a két genuait s hajóra téve, Brazíliába szállította. A király nem nagy bánatot mutatott, a helyett összes kegyeit egy kamarására, *Castel Melhar* grófra ruházta át s folytatta a régi életet. Utoljára is erőszakkal szabadította meg magát az ország méltatlan fejedelmétől. Bezárva szobájába, nem bocsátotta ki addig, míg csak egy lemondási okmányt nem írt alá. A letelet király ezután egy lovasúttal véve társul, az azori szigetek egyikén telepedett meg.

Elmekör, családi gyűlölség, névtelen bünök, tör és gyilkos süriin szerepelnek a régi portugál királyok életsorában. A legnevezetesebb merényletek egyike volt az, melyet 1758-ban Lissabonban, állítólag a jezsuiták bujtoztatásából, *József* portugál király ellen kísérlett meg két előkelő nemes család. A királyról tudvalevő volt, hogy a gyöngéd nemek igen nagy hődlója, s különösen bizalmas lábon állott a *Tavora* család egy ifju nősarjával. Mi történt, sohasem derült ki tökéletesen, csak annyit bizonyos, hogy egyfelől a *Tavora*-család egyik tagja, *D'Acveiro* herceg sértve érezte magát becsületében a király hajlandósága által, míg másfelől az is tény, hogy az öreg Tavora márkiné, egy gögös és uralomvágyó nő, boszút esküdtött, a miért a király megtagadta férjének a hercegi czim adományozását.

Élég az hozzá, hogy egy nap egy ifju hölgyet, a *Tavora*-családnak távol rokonát, halva, átszurt mellet találták Lissabon utcáján, lepelbe burkolva. Sajátos, hogy a gyilkosság körülményei felderítésére semmi sem történt. Ellenben rögtön rá, midőn a király kocsiján éjnek idején palotájába hajtattott kedvesei egyikének lakásáról, egyszerre több lövés dorjult el háta mögött, melyek egyike meg is sebezte. A kocsi a helyett, hogy a palota felé vette volna útját, visszafordította lovait, és a király orvosához hajtotta. Azt hiszik, hogy e véletlen mentette meg a király életét, mely által szerencsésen kikerülte az ut további pontjain leselő többi gyilkosok fegyverét.

Több hét lefolyása után Pombal miniszter biztos nyomaira vélt akadni és összeesküvésnek. Ropant nagyszámú embert befogtak és bebörtönöztek s 1759 januárjában igen önkényes és elégtelen bizonyítékok után *D'Acveiro* herceget, a márkit, két fiát, és több másokat kerékbe törtek; az öreg márkinőt, tekintetlél korára, lefejezték, az ifju márkinőt pedig élethozsigra kolostorba zárták. Ezenkívül pedig még többeket száműzték. Állítólag egy összeesküvő a kinpadon föl is fedezte, hogy a jezsuiták voltak értelemi szerzői a merényletnek, de e vallomását később a verpadon visszavonta. Ennek daczára a jezsuiták ellen vizsgálatot vezettek be, javaikat lefoglalták és őket az országból kiűzték.

József halála után megint egy tehetetlen árnyalakot ültet a balvégtet Portugalia trónjára. Az örült *Mária* királyné (1789), kinek a családjában oly gyakori bigottsága nemsokára tökéletes vallásos örvöngéssé fajult. Gyötrelmes rögösméjé, hogy örök kárhozatra van számára, csak az érdemes *Ignacio de San Caetano* atya lelki vigasza volt képes enyhíteni, ki községséges katonából, miután a puskát feleselerte a breviummal, nagy inquisitorrá tudta felvinni s királynője teljes bizalmát bírta. Megható jelenet volt látni a szerencsétlen koronás nőt 18 évvel később, a mint Napoleon hadserege elől hozzátartóival együtt Brazíliába menekül, ő, a ki 16 éven át egyszer sem mutatta magát altatvalóinak, s a ki ekkor is csak épen annyira nyerte vissza esztét, hogy érrezze helyzetét és megaláztatása egész keserőségét.

A Braganza-ház romantikája a múlté, de a jövő azé az uralkodói érényekben gazdag, s a szellemi haladás követelményei iránt fogékony ág, melynek életerős fiatal sarja most átvette a portugál nemzet sorsának intézését elhunyt atyjá kezéből. —

LISSABON ÉS KÖRNYÉKE.

Portugalia királyát gyászoló fővárosából és környékéről néhány kép van mai számunkban bemutatva. Érdemeiket nem csupán a gyászemény háttér képezi, de az a sajátosság is, mely a portugál fővárost, daczára fejlett modern világvárosi jellegének, annyira elütöve teszi ma is attól a nemzetközi típusától, mely felé a nagyvárosok fejlődése természetesen törekedik. Lissabonnak még megvannak a maga nemzeti hagyományai, népének, vidékének a legújabb időig megőrzött eredetiségei, melyek nemsokára száraz tanulmány, de az érzékibb kíváncsiság szempontjából is méltán érdeklődés tárgyává teszik.

Portugalia fővárosa a Tajo éjszakai partján, kilencz mérföldre a tengertől, hét lankás dombon fekszik, mely félkör alakban környézi, 3—4 mérföld kiterjedésben, a régi váról el, Alcantarától levő hídig, melyen túl alacsonyabban a külvárosok fekszenek, számos lakással körülvett kerttel, s szőlő- és narancs-ültetvényekkel. Különösen imponáns látványt nyújt a város a folyamról tekintve, tömör és díszes épületekkel koronázott magaslatával, melyek palotáknak látszanak, holott csak kolostorok, s különféle szerzetesrendek gazdag láptalanai bókészüségéből épültek. A *Necessidades*, *Bemporta* és *Ajuda* nevű királyi paloták azonban elég terjedelmesek, utóbbi a városon kívül és még sok más szép épülete van Lissabonnak.

A város új része, a vándoromb s a *San-Francisco* és *Do Carmo* dombok között, jó széles utcákkal van ellátva és tágas terekkel, melyen a *Praça de Comercio*, hol a miniszteriumok és *József* király szobra állanak közel a rakparthoz, a *Figueira* vagy gyümölcs piac, s a *Praça de Rocio*, a dominkanus kolostor és az *Inquisitio* háza szomszédságában. Ellenben a keleti dombokon épült városrész utcái keskenyek, szűkek és sötétek, magas házaikkal, melyek túltek az 1775-iki nagy földrengést.

A portugál pórnap sajátos viselete s a kezdetleges, nyirkos nagy ókrös szekerek, melyeket lépten-nyomon láthatni s melyeknél a befogott pírakat vasvillával ösztökélik előre, nagy mértékben elütnek Európa más fővárosainak típusaitól.

Lissabon utcai élete különben élénk és virágzó kereskedelmi város benyomását teszi az idegenre. A parthoz közel fekvő fűteutak mindenféle nemzet matrőzai és kereskedői adnak egymásnak találkozót, terhekkel megrakott hordárok, esőndes türellemel baktató öszvérek és

szamarak seregei tolonganak a kikötő felé; vándorló viz-, gyümölcs-, hal- és óskenyér-árulók kínálgatják rikkó hangon portékáikat, míg a partokon henyélté hever, *ácserog* és koldul a sok napzámás és koldus, rossz cherog-jával (szivaroka) rontva a levegőt. De este felé a nyilvános sétahelyek és közkertek is megtelnek előkelőbb néppel, kik babsárga színökkel tünnek ki az idegenek közül, a «szépm» elnevezésre kevés igényt tartó nők rikkó öltözet-ikkel keltenek feltűnést az ilyenekhez nem szokott idegen előtt, ezek általában korán vünülnek és többnyire piszkosok. Természetesen iyi körülmények között a köztisztaság is sok kívánni valót hagy fenn. Utcaszépre alig szokásos; rohadó emberi és állati anyagok, zöldség- és szemét-halmok botránkozhatnak meg a legelegánsabb utczákon is, a kóbor lissaboni ebek pedig legalább is ép oly hiresek, mint konstantinápolyi kollegáik.

A portugál közép igen szegény, s míg a spanyoloknál kevésbé szép és udvarias, de annál még kevélyebb. Templomokba csak a nők járnak, hol pad hiányában vagy a márvány-padlón, vagy magokkal hozott székeken foglalnak helyet. A szertartásoknál csak világi papok működnek s a haragoknál nines nyelvök, hanem kalapácsütésekkel csalnak ki hangot belőlök, a mi néha pompás harangjátékokhoz léte.

Vize nincs Lissabonnak ivásra és mosásra alkalmas, a Tájón kívül, s ivóvizét régi, még a mór időkből származó vízvezetéken Cintrából kapja. A hangos szavu vízhordok nagy kamrákban szállítják a házhoz s ezzel a munkával körülbelül 3000 *gallago* foglalkozik állandóan. Rövid idő előtt még nemesak a dohány, hanem a szappan is állam monopoliom volt, s ezt a kormány csak újabb időkbén szüntette be. Annál kevesebb kétség fér Lissabonban a tej tisztaságához, melyet minden ház előtt a hely szinén fejenek ki a házról hátra hajtott tehenekből.

Két mérföldre a városól nyugatra fekszik *Belem* (Bethlehem), a kikötője bejáratát védő erősséggel. Mintegy 6000 lakóju kis város, a Tajo jobb partján. Nagy kolostorát a XV ik század végen Emmanuel portugál király építtette a jeromos rendi szerzetesek számára, s nagy szabású épület, vegyes norman, goth és saraceni építészeti stílyben, gazdag dekoratív faragásokkal, több emeletben építve, 35 méter magasságra, de zürzavaros stílye s tulterhelt díszítése épen nem tesz kellemes hatást a finomult izlésre. Hires egyik termének visszhangja is, mig temploma a legtöbb portugál királynak temetkezési helye volt; ide temették Emmánuel, III. János, Sebestyén stb. királyokat és a most meghalt portugál király is itt fektűd kiterítve.

Innen indult nagy felfedezői utjára *Vasco de Gama* 1497-ben, midőn körülhajozva a Jöremény fokát, a zanzibári és mozambiquei partokat elérte. Ez időre esik Portugalia fénykora, s tengeri és kereskedelmi hatalmának zenitje. Kelet-Afrika belsejét már előbb ákutatták Covilham és *De Payva* portugál hajósok, kik a Vörös-tenger felől hatoltak Abissiniába. Ép ugy megfeszítették magokat a portugálok Senegambiában, Guineában és Loandában is a nyugati parton, elfoglalták India malabari partvidékeit *Goával*, Cochinnal, felkeresték a kínai szigettengert, s kevéssel rá, Cabral fölfedezése után, Brazíliában is létrehozták az első gyarmatot 1531-ben, mig *Magellan* Dél-Amerika déli végét körülhajozva, megoldotta az Indiába vezető nyugati tengeri ut sokáig kétes problémáját. A belemi kolostor tulajdonképen az indiai kereskedelem jövedelméből épűt fel, s mintegy hálaáldozat a király és nép részéről. Most árvaház gyanánt szolgál.

Lissabontól éjszaka-nyugatra 14 mérföldre, egy dús erdősegi és nyári lakokkal népesített szép dombláncz magasán kiugró fókán fekszik *Cintra*. Itt írták alá 1808-ban a fontos katonai egyezményt, mely a felsziget birását Napoleonnak átengedte. A cintra királyi vár a vidék kilátását messze uraló fekvésével a legszebb pontoknak egyike. Regényes táját méltóan örökítette meg *Byron*, «*Childe Harold*»-ja I. éneke 18—29 verseiben.

Dús növényzetű heliotrop-, geranium-, és *fuxia*-bokrokkal, szép *magnolia*-, *oleander*- és *rozsfák*-kal beültetett virágújak közt vezet az ut fel a *La Pena* nevű kastélyhoz, melynek kapuját a portugál királyi és Koburg-czimek díszítik. Közel a várhoz, egy tengerre néző magányos sziklaoszponton *Vasco de Gama* kőszobra áll. A még a mór időkbén épűt kastélyt is Emmánuel király hozta lakható állapotba, s

termeiből sokszor nézett ki a tengerre, türelmetlenül várva *Vasco de Gama* visszaérkezését. Sok terem és a kápolna még ma is eredeti állapotukban vannak, s több mlkines közti vezetése egy átlátszó jáspis oltárán, alabastrommal gyönyörűen kirakva.

Mióta a Koburgok magyar ága ül a portugál trónon, azóta hazánkfiak s a magyar arisztokrácia nem egyszer fordultak meg a lissaboni és cintra királyi palotákban, hol mindig megkülönböztetett vendéglátásra találtak. A negyvenes évekelejn Telesi, a hatvanas évekbén Bathhányai Kálmán, Károlyi Tibor és Gábor grófok és mások tapasztalhatták a királyi család akkori feje, egy Ferdinánd, mint Lajos királyok, szives fogadását és meglepően kifogástalan magyar nyelvű társalgását.

SZÁZ ÉV ELŐTT.

— Emlékezősek a francia forradalomra. —

XVI. Corday Sarolta. (Folytatás.)

Rövidek leszünk Corday Sarolta további sorsának előadásában. Még aznap a fogadóban is, melyben szállva volt, kutatást tartottak, de néhány lakezimen kívül nem találtak egyebet. 16-án reggel a foglyot az Abbayeól a Conciergebe szállították, s este hosszú levelet írt Barbarouxnak ekkép keltezte: a béke előkészítésének második napján, mely helyenként egy kiáltvány hangjába téved s többek közt ezeket mondja: «Bárcsak helyreállna a béke, mihielyt én akarom. En két nap óta békét érzek. Hazám boldogsága az enyém.» Atyjához írt levele, melyben lelke legtitkosabb rugóiról ad számot, álljon itt szó szerint:

«Kedves papa, bocsásson meg, hogy életem felől engedelme nélkül rendelkeztem. Számos ártatlan áldozatot boszultam meg, és sok más csapat előztem meg; a nép, ha egy nap eszméltre tért, örülni fog, hogy megszabadult egy zsarnoktól; ha el akartam hitetni, hogy Angliába megyek, azért történt, mert azt hittem, megörizhetem inkognitóm; de belátom ennek lehetetlenségét. Remélem, hogy nem fogják zaklatni, de mindenesetre azt hiszem, lesznek védői Caenban. En *G-tave Doulet*-t vettem védelmé; csak formaásig ez: egy ily tett nem enged védelmet. Isten vele, kedves papa, kérem, feledjen el, vagysis inkább örüljön sorsomnak, melynek indoka magasztos. Otlelem nővéremet, kit egész szivemből szeretek, ép úgy mint minden rokonomat. Ne feledje *Corneille* versét:

«A bűn, mi meggyaláz, és nem a verpad az.»

Holnap 8 óraker irélek, július 16-án, Corday.»

Ugy volt. Július 17-én reggeli 8 óraker megkezdtek pörét. Mikor a tárgyalási teremben megjelent — írja *Chaveau-Lagarde* — a *Doulet* * távollamaradása következtében hivatalosan kirendelt védő. — bírák, eskűdtek és nézők ugy néztek ki, mintha egy bíró jelent volna meg előttük, ki őket a legfelsőbb törvényesség elé idézi. A közzvádló, *Fouquier Tincille* feladata könnyű volt. Egyenesen, bátran felelt minden kérdésre; igazmondásra csak egyszer hagyta cserben, mikor a Caenban szervezett csapatokról szólvva 30 ezerre tette számukat. Meg akartak félemlíteni a párisiakat. De *Evrard Katalin* zokogva előadott vallomását nem vete ereje végig hallgatni. Százazon szakított felbe:

— Igen, én öltem meg.
— És mi bírta a gyilkosság elkövetésére?
— Bűnei.
— Mit ért bűnei alatt?
— A szerencsétlenségeket, melyeknek oka volt a forradalom óta.
— Mit remélt meggyilkolásból?
— Hogy visszaadom hazámnak nyugalmat.

— Azt hiszi hát, hogy minden Maratot megölt?
— Ha ez meghalt, a többiek megijednek.
A közzvádló minden áron bünrészéseket akart kideríteni, azért nem szűnt meg ez irányban faggatni őt.

— Régóta táplálta magában ezt a tervet?
— A májusi 31-iki események, s a népképviselők letartóztatása óta.

— Nem vett részt a Caenba szökött képviselők titkos összejöveteleim?
— Nem.

— Tehát az újságokból értesült róla, hogy Marat anarkhista?
— Igen, tudtam, hogy felforgatta Franciaországot. Megöltem egy embert, hogy megmentsek száz-

ezeket. Különbén is pénzharcsoló volt. Caenban egy embert tartóztatnak le, ki az ő számára vásárolt. En köztársasági voltam már sokkal a forradalom előtt.

Mikor a bünjeleket felmutatták előtte, a kés láttára elfordult és eltaszította magától e szavakkal: «Igen, felismerem.» Azután a szurász iránya jött szóba, s az elnök kérdésére, hogy mért nem próbálta visszintez irányban sujtani, mely esetben a szurász nem lett volna feltétlenül halálós — csak annyit felelt: «Ugy szurartam, a mint jött; véletlenül.» *Fouquier Tincille* megjegyezte: «Nagyon gyakorlottnak kell lennie e bűnben.» — mire a fogoly felháborodva kiáltott fel:

«Oh a szörnyeteg! haramiának tart.»

E szavak, mondja *Chaveau-Lagarde*, villámcsapásként hatottak; a kihallgatást gyorsan befejezték. Csak két levelet olvasták meg föl, melyek közül abban, melyet *Barbarouxhoz* írt, többek közt az éjjel nappal czellájá elé állított csendőrökről panaszodik, s hozzáteszi: «Azt hiszem, ez *Chabot* műve; csak egy kapuczinusnak lehetnek ilyen ötletei.» E szavak felolvasásánál a vádlott nem fojtotta vissza kezét.

A védelem csupán arra szorított, hogy a fanatizmus exaltációjából magyarázza ki tettét, *Chaveau-Lagarde* védelme hevében annyira elragadtatta magát, hogy e szavakat használta: «fenséges nyugalma és lemondása» — a mit abban az időben könnyen fízethetett volna meg. A vádlott sugárzó arcczal hallgatta a rövid védbeszédet, s érzéketlen közönyönl itéletét. Azután védőjéhez közeledett s így szólította meg: «Uram, köszönöm, hogy oly bátran, s hozzám és önhöz méltóan védte ügyemet. Ez urak (itt a bírákhoz fordult) lefoglalják javaimat, de én halámnak nagyobb taubizonyiságot kívánom adni: kérem, fizesse ki helyettem, mivel fogságomban tartozom, számítok nagylelkűségére.»

Mikor börtönébe visszatért, *Richard* fegyőr és neje a lépeső alján várták. «Azt hittem — így szólította meg — hogy együtt reggelizhetünk, de a bírák olyan sokáig vettek igénybe, hogy bocsánatot kell kérnem szávam be nem váltásáért.» A gyóntatót e szavakkal utasította vissza: «Köszönöm azoknak figyelmét, a kik küldték, de nincs szükségem szolgálataira.» Valószinű, hogy nem akarta, hogy utolsó gyónása is üldözéseknek szolgáljon kiinduló pontján.

Az ülés alatt *Corday Sarolta* észrevette, hogy egy festő vonásait akarja megörökíteni. Feléje fordult s itélet után czellájába hivatta. *Hauer* volt ez, kinek aztán tanuk nélkül bocsátotta rendelkezésére utolsó perceit, vele közönyös dolgokról társalgott, kifejezte lelke megnyugvását s kérte, hogy a vázlatról kicsinyített másolatot véve, küldje el azt családjának. E festő családjától értesült *Michelet* szóbelileg, hogy *Corday Sarolta* rövid fogsága alatt 36 frankot kötött, ennek egy részét újonatju fokötöre, melyet itéletére rendelt meg.

Az itélet végrehajtását kissé késleltette egy *Montané* elnök és *Fouquier* államügyész között kifejtett szóharcz, mely a vértörvényesség elnökének később életébe is került. *Montané* ugyanis, valószínűleg a foglyl iránti rokonszenvétől indítatva, az eskűdtek elé adandó kérdések harmadikát, mely «büns és forradalomellenes szándékról» szólt, «büns és előre megfontolt» szándékra változtatta, a mi *Fouquier* szerint ajtó nyitott volna a téboly megengedhetőségének, s ez által a vádlott megmentülésének. Nem így történt, de azért *Fouquier* annyira belemeledegett a vitába, hogy elefelede a végrehajtás elrendelését aláírni s nagy haragba jött, mikor iródája előtt *Samsont* már összefont karokkal várta talála.

Másfélóra múlva már a bakó *Corday Sarolta* ajtaján kopogtatott. Az ajtó megnyílt s mikor a fogoly a höhér ollóját és vörös inget megpillantotta, nem gőzöghetett le némi felindulást. «Hogyan, már oly hamar?» kérdé önkénytelenül. A festő még ott volt, s hozzáfordulva, megköszönte fáradozását, azután az ollóval lemetszve hamvaszóké hajából egy fűrtöt, emlékül átadta. Egy más fűrtöt *Richard* fegyőrnek s nejkének ajándékozott. Végül még egy levelet fejezett be s hagyott hátra, mely e sorokat tartalmazta:

«*Doulet* de *Pontecoulant* polgári fiatal képviselő, a cseni apnőm testvére volt. Corday Sarolta levelet írt hozzá, hogy vállalja el védelmét, de *Michelet* szerint azon éjjel nem aludt otthon, s így a levél nem talála.

E vád, tudjuk, igazságtalan volt; *Doulet*

képviselő mind e pillanatig nem kapta meg Corday Sarolta levelét.

Maga öltötte magára a kivégzendők vörös ingét. A kocsi a fogház előtt várt, óriási néptömeg, különösen asszonyok, a «zsiros szoknyások», a «guillotine furiái» izgatott kíváncsisága közt. Mikor az elítélt kilépett, hirtelen vihar tört ki Páris felett s a nép szakadó esőben, szélvész és mennydörgés közt ordítva szaladt a szekér után. A tolongás oly nagy volt, hogy két óráig tartott, míg a menet a vesztőhelyre ért. Már a Pont-Neufnél kisütött újra a nap, s glóriával látszott övezni az áldozat fenséges nyugalma szép arcát, a mint elbucszott a láthatárol.

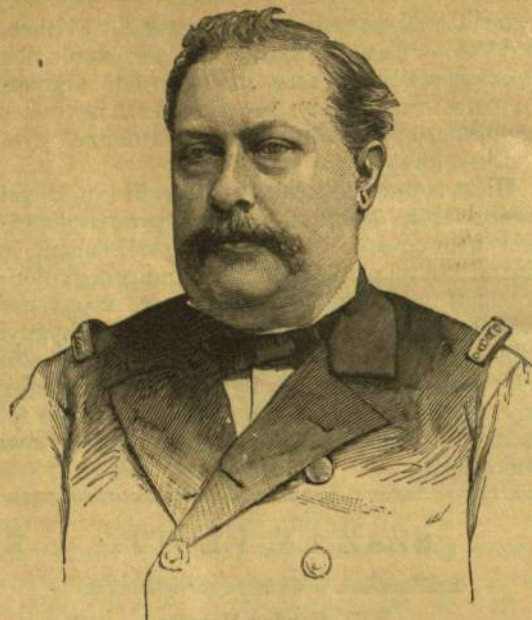
Mondják, hogy *Robespierre* és *Danton*, *Desmoulins* *Kamillal* egy ablakból nézték a menetet, mely utolsó útjára kísérte azt, a ki megszabadította őket diktatúrájuk egyetlen versenytársától. Írók, orvosok, a lélektan komoly tanulmányozói meg voltak lepelve a határtalan nyugalom és lelkielő álltal, mely az ifjú lány tartásán előmlött. Egy orvos, ki nem tévesztette pillanatig sem szem elől, észrevette, hogy a nyaktilól láttára alig láthatólag elsápadt, de csakhamar visszanyerte arca fenséges derűségét. Csak mikor a bakó fölfedte vállait, akkor pirult el. De önként hajította a kés alá fejét. Mikor a kés lecsapott s feje legördült, a hőhercegdé, egy ácslegény, durván megragadva a véres főt, felmutatta a népek és arczul verte. A rémület borzadálya zúgott át a népen; a legenda azt mondja, hogy a fő az utolsó megálázásra *ápirult*. Becsületére legyen mondva a párisi hatóságoknak, e vadállati tettet nem hagyta megtorlatlanul; börtönbe vetette a halott elleni nyelvet elkövetőjét.

De a nemes vértanu kiontott vére vallásos kultuszt csepegtetett a szívekbe. Megszerettette a halált, és oltárra magasztalta fel a vérpádot. Egy ifju német, *Luz Adam*, ki Mainz visszacsatolása érdekében időzött Párisban, e megrendítő és fölemelő látvány friss hatása alatt térve szállására, lelkes kiáltványt írt meg, melyben felszólal, hogy a kivégzés helyén szobrot emeljenek Corday Saroltának e felirattal: «Nagyobb mint Brutus!» Letartóztatván, kitünt, hogy az exaltált ifju a köztársaság iránt lelkesedéssel telve jött Párisba, de látva a pártok visszavonását, a szabadság nevében elkövetett zsarnokságokat, csalódás fogta el. A május 31 diki forradalom végkép kiábrándította. Csalódásában a konvent színe előtt golyót röpíteni agyába, de *Guadet* és *Pétion* visszazetartották. Corday Sarolta azonban visszavezette öngyilkossági terveihez. Mikor megkérdezték, mért tépelődött ily esztelen gondolatokkal, e klasszikus szavakkal felelt:

«Önmagát megsemmisíteni nem esztelenség, mi-helyt bebizonyult, hogy egyetlen ember halála többet használhat a hazának, mint élete. Hozzáteszem, hogy van az erénynek bizonyos nyelve, melyen nem lehet beszélni azokkal, kik nem értik grammatikáját.»

Pár nap múlva követte fényes eszményképét a vérpádon. Mosolygva, hidegvérrel halt meg, s mielőtt a pallas sujtotta volna, megölelte bakóit.

Marat nevének kultuszát is emelte halála, mely átmenet nélkül ragadta el véres álmai deliriumából az örökkévalóságba. Corday Sarolta kése mintegy megtisztította emléket s ez emlék kegyelele egész a rémuralom bukása utánig tartott. Hamvait a Pantheonba helyezték el, szobrát a színházakban is felállították, s még azok, a kik átkozták is, hazafiás cselekedetnek tartották, kandallóik párkányán legalább egy kis mellszobrát őrizni meg.

LAJOS, A MOST ELHUNYT PORTUGAL KIRÁLY.

MÁRIA AMÁLIA, AZ ÚJ PORTUGAL KIRÁLY NEJE.

MÁRIA PIA, LAJOS PORTUGAL KIRÁLY ÖZVEGYE.

EGYVELEG

* Az üvegek is akadé versenytársa. Londonban egy társaság átlátszó viaszfatához hasonló anyagot készít, melyet lenolajjal függőleges sodronyhálózatra akasztanak fel, ez az anyag igen erős, hajlékony s különösen alkalmas üvegházakra, fényképszeti műtermekre s más felső világítást igénylő helyiségekre.

* Két nagy fekete kutyát akasztottak fel bírói ítélet folytán 1561-ben Münchenben. A kutyák Bragalino nevű olasz kalandor kíséretében voltak s a nép babonás félelmében azt hitte, hogy titkos, gonosz szellemek.

* Adóbélyegeket honosítanak meg Svájcban főképp azért, hogy a szegényebb emberek apró részletekben is könnyen törleszthessék adójukat. Egyszerre 25—30 centime értékű bélyegeket vesznek, melyet azután az adóhivatalnak átadnak.

* Tevekaravánok nagyon meghonosodtak Ausztráliában s igen használhatóknak bizonyultak. Közélebb már 60 tevéből álló karaván is ment a benső részekbe.

* Sajátságos hóvirágot találtak Szibériában. Három szírmű csillag alakú virág ez, hó-jegecsekkel borítva s feltűnően január elseje körül tűnik fel, de csak három napig él.

* Egy házassági engedély ki-
eszközése. Argyll herceg másodszülött fia engedélyt kért atyjától, hogy egy nőt megkérhessen. Atyja elsőszülött fiához, Lorne marquishoz utasította, mivel nézete szerint az, mint egy királyleány férje, ily családi kérdésekben illetékebb. Lorne marquis maga nem mert határozni Viktória királynő tudta nélkül. A királynő ísmét kinyilatkozta, hogy ő családi ügyekben férje haláláig mindig sógorának, Koburg hercegnek hanását kéri ki s irt is neki levelet. A herceg hivatkozva a megváltozott politikai viszonyokra, Vilmos császárt kérte fel ítéll bíról, ki viszont kinyilatkozta, hogy ily dologban nem ad tanácsot, de ajánlja Bismarckot, mint tanácsadót. A herceg elment Bismarckhoz, ki, midőn a hosszú tanácskozásokról hallott, egész nyersen kiáltott fel: «Ugyan mit okoskodnak? Mi közöm nekem Argyll hercegnek fiához? Hagyják őt az ördög nevében, vegye el azt, a kit akar.»

* Rendőr-majom Singaporeban egy kis fiút, ki medvéjének és majmának mutogatásával kereste kenyerét, egy reggel meggyilkolva találtak. A fiú és medve holttesteit a rendőrségre vitték, midőn a megszabadult majom hirtelen előtermett s a bámuló tömeg közül egy ember lábába harapott. A megtámadott ember hirtelen zavarba jött, a rendőrség gyanakodni kezdett s kiderült, hogy ő volt a gyilkos.

* Golyó-alaku villámcsapást észlelt a mult nyáron Clasen nevű német tanítóképezde tanár. A tüzgolyó átmérője mintegy 40 centiméter lehetett, körülbelül 12 másodpercig haladt dél felé az égbolton, azután eltűnt, de őt percz múlva ismét megjelent szinsugarakkal körülvéve s éjszaka felé futott. A tüneményt sokan látták s így az érzékeslódás lehetősége ki van zárva.

* III. Gusztáv svéd királynak a magas arisztocrazia körében sok ellensége volt, kik többek közt egy fiatal költővel maró gunyverseket írtak ellene. A király magához rendelte a költőt, ki megrémülve jött, mert halálbüntetésre számított, de a nemes lelkű király így szólt hozzá: «Olvasom verseit és látom, hogy tehetsége van, csak azt sajnálom, hogy tehetségeit ellenségeim szójában fecserli el; bizonynyal szegénysége az oka s hogy ezen segítsek, kinevezem könyvtárnokommak, mely állásban jobb módja lesz tehetségeit érvényesíteni.»

* A genfi tó a Rhone iszapja folytán folyvást kisebb területű lesz. Kiszámították, hogy mintegy 400 év múlva a jelenlegi tó egészen eltűnik s helyén oly termékeny föld lesz, mint Hollandia némely részei, melyek előbb szintén víz alatt voltak.

* A szívart a buzgó németek nem akarták franczia néven nevezni többé s pályázatot hirdettek jó német névre. A pályázat eredményeként ezután «Rauchrolle» lesz a neve, ha ugyan a közéletben elfogadják.

MAGYAR EMLÉKEK KONSTANTINÁPOLYBAN.

I.

Konstantinápoly, 1889. okt. 20.

Képeket akarunk bemutatni a török főváros csodaszép panorámájából. Főleg olyanokat, a melyekhez némi magyar emlékek fűződnek, részint messzebb időkbl, részint a közelmúlt eseményeiből. Halvány ugyan a rajz, melyet a fényiró képe megörökített, de elhalványodóban maga az emlék is, mely hazánk történetének egy-egy sorocskáját a világszép várossal összekötötte. Elevenítsük fel egy kissé a multak sötét emlékeit, de emlékezzünk újjakról is, derültebbekről.

Hatalmas ó- emlékként meredez az égnek a galatai nagy torony (kálátá kuleszi). Perát, az európaiak negyedét választja el Galatától, a levantei zagya világ főfőszékét, és megszabja egyuttal a határt, hogy hol végződik Pera és hol kezdődik Galata. Majdnem hatodfél százados emlék néz le az ötven méter magas toronyról, melynek legfelsőbb karzatára közel kétszáz lépcső után juthatni fel. Hajdanta még maga-

latai torony még tovább kibírta, a tűzvész meg az idő kevesebb kárt tudtak benne ejteni. Csak a teteje meg a belső része hamvadt el néhány izben, külső falai teljes épségben maradtak. Újabb lépcsőkkel látták el azóta, tűzoltók lakhatnak a lakható részében és nappal sárga zászlóval, éjjel meg égő lánppal jelzi Sztabul legnagyobb veszedelmét, a tűzvészt. A mely irányban a tűz üt ki, arra felé leng a zászlaj és sebes-rohanó tűzoltó-csapatok, meg tüzet kiáltó éjjeli örök verik fel a nagy város nappali meg éjjeli nyugalmát. Azért nevezik ujjában tűz-toronynak, *Jangin-kuleszi*-nek is. Csak a pénteki napon lobog le róla a felfoldas zászló, a török muzulmán világ nemzeti és egyházi jelvénye, és keresztény negyed közepette, idegenből került emberek közül, mintegy félve tekint feléje a *büyük-hezdek* utcazi meszet kis minárája.

Jóval hatalmasabb a másik kép, a tengerek közé nyúló *O-szeráj*. Ködképszerűen emelkedik ki a sztambuli negyedből az Abdul-Medsid előtti szultánok rezidenciájára, melynél alkalmasabb és fenségesebb helyen soha császári palota nem állhatott. Márvány paloták, kupolás

táni kegyelet meg nem menti. Mesterséges támaszokkal ugyan, de még mindig ott áll, a bagdádi kösk közelében. — Megette a fának ott a Musztafa pasa köskje, a szultáni hárem üveg-tornácós pavillonja; másik oldalán a kertnek meg a Medsid köskje, egy teljesen modern stíben épített palotácska. Messze kitészik minde paloták kupolás tetőzete, melyek halvány színéhez szépen odaillik a mindenünnen kimagasló ciprusok zöld lombozata.

Ódonszerűbb a belső palota-udvar, a kincstárak meg a könyvtárak nagy tere. Egy folyosókkal ellátott és szintén kupolás palota-sor, mely két palotát, a tróntermet meg a könyvtárt foglalja az udvarába. Magyar emlék fűződik ezek mindegyikéhez, a kincstárhoz is, a könyvtárhoz is. Ezekbe a helyiségekbe kerültek a Mátyás király udvarabeli Korvinák, innen szóródtak szét nyugatra, és itt őrzik még a megmaradtak csekély részét. A könyvtár, egy különálló kis kösk, keleti könyvekkel van ugyan tele, de bele került egy csomó görög kodex is, többnyire olyanok, a melyeket idegeneknek is mutogatnak. De nem ám azokat a könyveket, melyek a kincstár

Az O-Szeráj.

A Szultánok tornya.

Aja Szótia.

Achmedie.

AZ Ó-SZERÁJ, GALATÁTÓL NÉZVE.

Konstantinápolyi fénykép után rajzolta Háry Gyula.

sabb volt, és csak alig husz éve, hogy mináret-szerűen felnyúló kájpától megfosztották. Állítólag azért, mert sokat járt fel a kapzsi szemű idegen, főleg az angol, és a jó messzelátóval ellátott szem a szultáni paloták belsejéig juthatott a tekintetével. Leszedték egy nap róla a hosszukás kupolát, mely amugy is elhamvadt részeket helyettesített és mostani eszoka erkélye mintha mértföldnyire jutott volna a modern szultáni paloták egyik legszebbikétől, a *Dolma-bágsé-tól*. Még tekintetükkel se révedezhetek el többé egymás felé. — Újabb idők óta tűzoltók tanyájává, meg hajó-jelzővé süllyedt a régi Bizancz egyik legnagyobb szerű emléke.

Ugyanott, hol negyedfél száz esztendő előtt egy magyar főúr sinylett fogságban, ma ismét egy magyar főúrnak, gróf *Szőchenyi* pasának hallgatják meg parancsoló szavát. E toronyba került ugyanis *Török Bálint* az 1541-iki évben, és innen vitték át másik fogságába, a Mármara melletti Jedi-kuléba, a szomorú nevezetességű Hét-toronyba. Sok keserves emléke fűződik hazánk történetének e két torony-börtönhöz. Ma már pusztulóban van mind a kettő, falai jobbra összeomladoztak, tornyai bedüledeztek és hajdan erős vasas kapui egy pár piasztorny jutamóért minden idegen előtt megnyílnak. A ga-

házsorok, és fényesnél-fényesebb köskök csodálatos tönkelege s palota-terület, melyet hatalmas kapuk és terjedelmes udvarok zárnak el a külvilágtól. Fegyveres katonák őrzik szárazon és vizen egyaránt. Három nagy kapun és három udvaron át juthatni csak a belső udvarba, melynek egy része még magaslatokon épült, míg lakás oldalával egész a tengerpartig nyulik el. Közel a parthoz volt a tulajdonképeni császári lak, a top-kapui szeráj, melynek még csak a romja se maradt meg, mintha a föld nyelte volna el. Annál szemképráztatóbbak a tenger felőli udvar egyéb palotái és márvány köskjei. Akár egy mesebeli képzelet, olyan a bagdádi kösk, az egész szeráj legfényesebb palotácskaja. Egy Bagdádban levő kösk mintájára készült abból az alkalomból, midőn IV. Murád szultán Bagdadot meghódította. Egy óriási fa állott e palota helyén, mely meggömbült sudarával utjában állott az építkezésnek. Le akarták vágni, de a szultán nem engedte. És ime más napra kelve, fölegyenesedett a görbe fa, és nem állott többé utjában az épülő kösknek. Áldozat bárányokat vágtak az esemény emlékére, és máig is fenn áll e fa, hirdetvén Allahnak és az ő igaz profétájának a dícsőségét. Csak egy pár éve, hogy e fa kiszáradt, és ki is dőlt volna már régen, ha a szul-

vasajtói mögött rejtőzködnek, egyéb hadi zsákmányok közt szekrényekbe rakva. A *kincstár* vasajtaja csak szultáni parancsra nyílik meg, katonai tisztelgések közt, a palota hivatalnokai jelenlétében. Ezt a jelenetet ábrázolja a harmadik kép. Az ajtónyitó maga a kincstár igazgatója, két felől meg a palota *agái*, rangjuknak megfelelő rendben. Az ajtó mindenik oldalán üveg-szekrények vannak elhelyezve, tele fegyverekkel, kevésbé értékes hadi zsákmányokkal. A volta-képi kincs három tereben van megosztva, és ezek utolsójának a balszegletében van az a falépcső, mely a nyugoti könyveket tartalmazó szekrényekhez vezet. Hogy mit talált az akadémiái bizottság és szekrényekben, mennyi a talált könyvek közül a magyarországi, arról majd külön alkalommal. Dr. KUNOS IGNÁC.

KOLLMANN JÓZSEF. (FEJZI PASA.)

1809—1889.

Ezelőtt néhány évvel, midőn erősen hire járt, hogy az orosz ifju pánszláv párt kolompasai ujra szerencsét akarnak próbálni Keleten, Konstantinápolyba indultam, hogy szolgálataimat a fényes portának felajánljam.

De ez egyszer számításom kívül hagytam atyáskodó kormányunk figyelmét, mely szerint nincsen megengedve, hogy az osztrák-magyar alattvaló, különösen pedig szolgáltatón kívüli tiszt, idegen hatalmasságnak szolgáljon kardjával.

— Ön csak úgy léphet a török hadseregbe — mondá az internunciatura első titkára, a kihez utmutatásért fordultam, — ha előbb alattvalói kötelekéből kilép; ez pedig legalább egy évig eltart.

— Köszönöm a felvilágosítást.

Evvel aztán nyakamba vettem a várost, hogy egykori főnökömet, Kollmann József ezredest, török néven Fejzi pasát folkeressem, ki bizonyára jobb tanácsot fog adni.

Talán még most is keresném, ha véletlenül egyik megtörökösödött hazánkfa divatárús boltjába nem vetődöm, hol megtudtam, hogy a ferik (altábornagy) tul a Boszporuson, az ázsiai parton, Csingelkő nevű faluban lakik, a honnan csak minden felében szokott berándulni, hogy nyugdíját vagy ennek valamely részét a hadügyminisztérium örökké üres pénztárából ki-szorítsa.

Kollmann ezredest utoljára 1849 augusztus 12-én Világoson láttam, a városi alsó kocszmában, hol épen hosszú szakállát vétette le egy rác bakával.

— Ücsém, — mondá szokott mosolygó modorával, midőn a dilettans borbély eltávolozott, — nekem nincs ugyan mit leberetválni, de jó lesz, ha a czifra dolmányt még ma leteszed, holnap már későn talánna lenni; aztán pedig velem jász arra ni, a hegycsúcs felé. Egy garas-ára kedvem sincsen az osztrák várak belsejével megismerkedni, vagy pedig pláne kenderből font nyakra-lyával a világból kimulni; már pedig hidd el, másra nem igen számíthatunk mi, kik előbb az osztrák seregekben szolgáltunk. Katona vagyok, s mint ilyen az utolsó pillanatig engedelmességeknek fogok, de ha már a fegyvert letettem, bőrömről magam akarnék disponálni. Ha Görgey olyan nagyon bizik az oroszok nagylelkűségében, ám tegeye, és lássa, mi lesz a vége, én többé nem követem.

Husz éves eszemmel én is beláttam ugyan, hogy az ezredesnek jóformán igaza van, de hát hogyan hagyjam el bajtársaimat, beteges táboron-
komokat, ki nélkülsem Szeged óta egy lépést sem tett? meg aztán ki tudja, mi vár reánk itt hon, nem lesz-e újra szükség karjainkra?

Mi alatt így beszélgettünk, egészen besötétedett. Sándor-huszárok léptek be a kocszmába. A szegény fiúk tizforintosokat kaptak: tudja isten, mióta ki nem adott zsold fejében; most meg senki sem akarta felváltani a már a nélkül is erősen diskreditált magyar bankjegyeket. Pedig éhesek, szomjasok; szeretnének egy ital bort, egy darab húst. Kardjaik ott állnak a sarokban; látják, hogy tisztak vagyunk.

— Alálasson jelentem — kezd a legidősb kö-zülök, szélesen tisztelgetve, — pénzt kaptunk, de a kocszmáros nem akarja felváltani, tessék rápa-rancsolni.

— Jaj, fiaim, — felelé Kollmann ezredes, — parancsolni nem parancsolhatok reá a kocszmárosra, mert az nem katona, hanem hát nesz-tek mindegyiknek két ezüst huszas, ezért majd csak kaptok valamit.

És a fiúk fülig pirulva, mint mikor az iskola-mesterné mézeskalácsot ad a falubeli tanuló if-juságnak, a sőtésbe mennek, hol Mózes számító iva-déka két kézzel kap a ritkán látott ezüst pénz után.

Nem, nem, — folytató Kollmann a távozó katonák után nézve; — hát van-e ember, ki ezt nyugodtan nézhetné? Én megyek, mert szíven megreped, ha rágondolok, hogy ezek a szegény emberek, kiknek semmijük sincsen a világon, holnap tán mint hadifoglyok a kozák kancsuka alatt nyögjenek.

Már nem emlékszem, ki jött ekkor a szobába, és miképen szakadt meg a beszéd fonala, de az-óta Kollmann nem láttam. És most majdnem 36 év múlva újra találkozzam vele . . .

Egyik török tengerésziszt ismerősöm közben-járása mellett öt piasztért egy becsületes mu-zulmán kaikjával átvit Csingelkőjbe, hol Koll-mann lakott.

Nyomorult falu; néhány, a tenger partján épült halászkunyhóval. Valamikor nagyobb hely lehetett, mert három romba dönt mecsetet láttam benne.

A magyar pasa után kellett tudakoznodm,

mert ezen a néven ismerték csak Kollmant. Né-hány percznyi keresés után, keservesen sirva és zokogva, keblére borultam.

Az öreg ur rögtön réám ismert.

— Látom, ember lett belőled, mióta nem lát-tuk egymást, én pedig megvénültem — kezdé a pasa — és most mondd, mi hozott ide ebbe a fészekbe?

Nem helyeselte tervemet, hogy a szultán se-regebe lépjek.

— Lásd ücsém, — mondá, — itt csak akkor becsülök meg az embert, ha nem valamit, de nagyon sokat tett értük, már pedig azt hiszem, hogy erre nem egyhamar nyilik alkalom, mert hidd el, az orosz nem fejeztette el a kapott leczkét, és csak akkor nyul majd ismét Tö-rökország után, ha előbb veletek elkészült, vagy pedig ha vele együtt indultok e szerencsétlen ország feldarabolására, a mi nagyon valószínű. 1877-ben tönkre tehettétek volna a ti s a mi halálös ellenségünket, de a helyett gyarapodni, és erősbödni hagyátok őt, és most el fog nyelni benneteket, ha nem akartok tartani. Láttam én az orosz hadsereget többször, de minden alkalommal azt tapasztaltam, hogy olyan mint a lernai kigyó; egy levágott fej helyett tíz más jön elő. Sokan, nagyon sokan vannak, és végre majd köztük is akad egy-két ügyes vezér.

Az ezredes elbeszélte Karsz ostromát és védelmét.

«Ott is azt kellett tapasztalnom, — mondá többek közt, — hogy némely ember mindenféle körülmények nyomása alatt megtartja régi rossz szokásait. Kmetty csak azért ellenzte kinevezésemet Karsz parancsnokává, mivel ő állítólag nála már 1849-ben is idősb volt a rangban. Erre csak azt jegyeztem meg, hogy szívesen szolgálak alatta. A mikor aztán már nem birta tovább a vár védelmét, s katonáim a bősaruk szijait kezdték rágni éhségükben, megszűnt a rang kérdése.

«Egy közönséges bimbsai tervét kellett elfogad-nunk, ki azt tanácsolta, hogy valamennyi védmtű légerőpítése után az orosz táboron keresztül vágjuk magukat és pedig azon a helyen, a melyt ő már kiszemelt, hol az oroszok sebesültjeik számára valami tábóri kórház-féle alkot-mányt építtetek. Az ott álló őrség többnyire részeg és első meglepetésében ellentállásra alig fog gondolni.

«Kmetty, mint teljhatalmu várparancsnok a mellett volt, hogy Andronikov orosz tábornok ígéretébe bízva, adjuk meg magunkat. De már ekkor én is megsokallottam a dolgot. Arra figyel-meztettem, hogy Világosnál megszállt Görgeyt az oroszok, most meg újból ilyesmire leheténk elkészülve, azzal a különbséggel, hogy még a legjobb esetben is a vörös zsinór várna reánk Konstantinápolyból. A haditanácsban csakis egy szavazattöbbséggel ment keresztül javaslatom, s így ép börtel menekültünk.

«Azóta derekasan visszafizettem a kölcsönt, és semmit sem kérek az istentől, csak hogy még egyszer nézhessek a hitetlen kutyák szemük fe-hérébe.»

Kollmann nem helyeselte Bismarck azon el-járását, a melylyel Ausztriát Németországból ki-szorította és a francziákat örök időkre a német elem ellenségévé tette.

— Ti pedig barátim — mondá a pasa hoz-zám fordulva, — most csakugyan két tűz közé szorultatok, és ha csak a mindenható isten va-lami csudát nem enged történni, az előbb-utóbb mulhatatlanul bekövetkező világháboruban el fogtok veszni!

Sokat beszélt a porta szomorú viszonyairól, a szultán tehetetlenségéről, nevezetesen pedig ama akaharaszról, mely a palotában a külön-féle hatalmasságok képviselői közt szakadatlanul folyik.

— Ha ma — mondá — a nagyvezirt egészen oroszellenes hangulatban találtam, már ötöd-napon azt kellett másoktól hallanom, hogy a helyzet tökéletesen megváltozott. Csakis ezért, nem pedig, a mint talán gondoltam, más oknál fogva vonultam vissza végképpen a tétleges szolgálattól. Ezelőtt két évvel egy szelamlík alkalmazással nagyon kitüntettet a padisah. Az ud-varoncok csak úgy törtek magukat utánam, s jó darab ideig arról volt szó, hogy a ruméliai hadtest parancsnokává neveznek ki, mely, a miként tudjátok, háboru esztére az első harc-zonalat képezné. Szerencsémre volt eszem, hogy minél kevesebbet mutattam magamat Sztam-

bulban, nehogy azt higgyék, hogy csakugyan utána járok a dolognak. Hát egyszer, lellem fia, azt izeni nekem a nagyvezir valami fiatal tábor-nok által, ki nem régen jött a berlini hadiskola-ból, és soha puskaport nem szagolt, hogy a nagyúr nem kívánja nyugalmamat megzavarni, pedig isten látja lelkemet, még egy árva szót sem ejtettem ki számból e tárgyban. Kéz alatt utóbb megtudtam, hogy az osztrák és orosz követ kollektíve nyilatkoztak kinevezetésem ellen. Azóta csak akkor megyek Konstantinápolyba, ha utolsó asper-em elfogyott s az örmény kereskedő a pénz-ért zaklat, a mivel egyért-másért tartozom.

A pasa megmutatta szegényes háztartását, s nagyon sajnálta, hogy nejt, ki akkor beteges volt, nem láthatam. Ellenben nem csekély büszkeséggel vezette be legidősb fiát, kiből katonát nevel. Az apjához alig hasonlító fia egy szót sem tud magyarul, és modora nagyon primitív nevelésre mutat. E részben az öreg urnak kissé túlzott nézetei lévén, csak azt jegyeztem meg, hogy mai napság már a török hadseregben is meg fogják kívánni a műveltség bizonyos fokát. De a pasa hajthatatlanul a mellett maradt, hogy minden bajnak oka az emberek túlságos művelt-ségében rejlik.

Mielőtt eltávoztam volna, a pasa fegyvergyűj-teményét mutatta meg. Remekművi pisztolyok, handsárok és kardok, melyeket többnyire az 1854-iki hadjárat alkalmával szerzett magának.

— De mindezeknél — jegyzé meg mosolygva — többre becsülök egy 1849, illetőleg 1850-iki emléket. És e szavakkal egy gondosan becsoma-gyolt négyzögletes durva papírdarabot vett elő, melynek felső részén egy jókora lyuk látszott. A papírosan nagy betűkkel az volt írva: «Josef Kollmann», — egyéb semmi.

— Ugy-e bár nem tudod, hogy ez mi? Hát látod e ücsém, miután elég eszem volt reá, hogy a fényes társaságból még ideje korán megsza-badjuk, s így természetben fel nem akasztathattak, az osztrákok avval töltötték rajtam boszujokat, hogy nevemet e papírosra írva, ezt egy külön bitőfára szegeztek, több más becsületes ember nevével együtt. A papírost ezelőtt tizenöt évvel kaptam egyik osztrák volt tisztársamtól, ki tör-ténetesen akkor Pesten volt, midőn ama nevetés-
ges kivégésnek in elfügge megörtöntek.

Kollmann-Fejzi pasa ezelőtt öt hónappal halt meg csingelkői magányában. Ott nyugszik a skutari nagytetőben.

Ithon, hazájában semmi sem jelzi a pákozdi, szenttamási és győri hős emléket. Mi nem érünk reá, hogy ilyesmivel foglalkozzunk, de azért halhatatlan dicsősége és emléke örökké fog élni a nemzet szívében!

Régi honvéd.

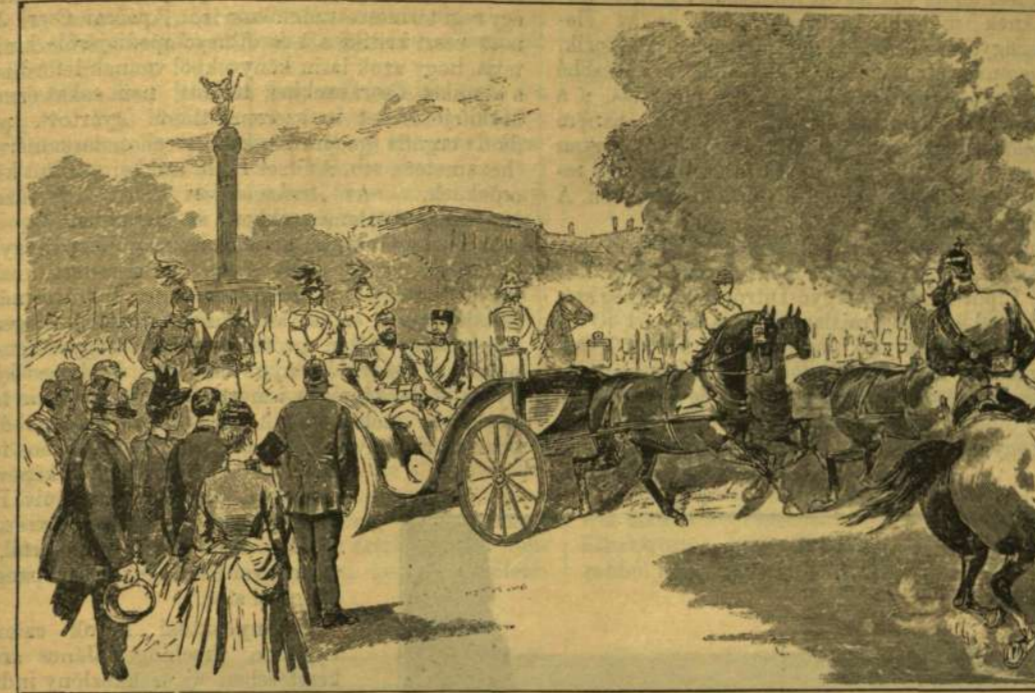
AZ OROSZ CZÁR BERLINBEN.

Nagyon soká várakoztatott az orosz czár magára Berlinben, — több mint tizennégy hónapig, — míg rászánta magát, hogy II. Vilmos német császárnak azt a látogatását, melylyel mindjárat a trónra lépte utáni első időben megtisztelte, — végre mégis csak visszaadja. Ez az indokoltan halogatása egy egyszerű udvariassági kötelesség teljesítésének, egy-általán nem volt alkalmas melegebbé tenni az Orosz- és Németország között újabb időben meglehetesen elhidegült viszonyt.

A barátságosabb hangulatot, a közeledést a két uralkodó személyes érintkezéséről várta a közvéle-mény s a találkozás végre bekövetkezett.

III. Sándor czár Dániából, a hol rokoni körében évenként hosszabb időt szokott tölni, okt. 9-én indult el a «Dersava» gőzösön s Kielben szállván német területre, a saját vasúti vonatán, melyet Szent-Pétvárról kizárólag e czéllal hoztak el ide, okt. 11-én d. e. 10 óra körül megérkezett Berlinbe. Kisérletében számos főúrunk kívül második fia, György Sándor nagyherceg is ott volt e s mel-lett — az orosz czár már-már üldözöttési mániává fejlődő félénksége következtében — orosz testőrök és egész sereg titkos rendőr jöttek előre, hogy urok életbiztonsága fölött őrködjének.

A lehrti pályaudvaron a magas vendég üdvözle-tére megjelentek a németországi főurak, élükön Vilmos császár és Bismarck herceg. A czár a saját testőrségének egyenruhájába volt öltözve, míg Vilmos császár, az uralkodók közötti etikett szabályai-nak megfelelően, orosz ezredének egyenruháját vi-

A CZÁR LÁTOGATÁSA A NÉMET CSÁSZÁRNÁL BERLINBEN.

A KÉT URALKODÓ BEVONULÁSA A VASUTTÓL.

selte. Bismarck tábornoki díszruhában jelent meg. A két császár a találkozáskor megökölte egymást s végig nézte a hatalmas fejtetőket, melyekből álló érc-sisakos testőrség elvonulását. négy lovas hintóba ült, mely katona-kisérlet mellett vitte a két uralkodót a palotába. A másfél millió lakosság körül nagy világ-város lakosságából természetesen igen sokan nézték a hatalmas czár bevonulását; de általános volt a vélemény, hogy az olasz király s a mi fejedelmünk fogadtatása alkalmával a lakosság rokonszenve sokkal szívelebb és élénkebb módon nyilvánult.

A czár, őseinek szokását követve, nem a német császárhoz szállt, hanem az orosz követségi palotába, hol meg is reggelizett; csak az után látogatta meg a német császárt és családját saját otthonukban. Innen ismét visszatért a nagykövetségi palotába, a

jelenleg is hirdelik a lapok, hogy a czár lassanként felmelegedett s hogy különösen Bismarck ötnegyed óráig tartó bizalmas fejtetősei nagy hatással voltak az európai béke megszilárdítására: de a közvéle-mény nagyon keveset hisz el mindezen hírlések-ből s az orosz czár berlini látogatását ma is csak egyszerű udvariassági ténynek hajlandó tekinteni, melyet egyik fél részéről sem fog követni őszinte és meleg barátság.

A czár fogadja a jelentést arról az ezredről, melynek tiszteltbeli parancsnoka.

A czár és a német császár találkozása a vasúti indóházban.

hol Bismarck herceggel hosszan értekezett politikai tárgyakkal fölél. Este 6 óra körül a várpalota nagy fehér tornában volt a díszbéd, melyen a czár, porosz egyenruhába öltözötten, a német császári pár között ült, míg Bismarck vele szemközt foglalt helyet. Az ebéd alatt, mint az a napilapokból ismeretes, kiscse-réltettek a hivatalos felköszöntők s általánosan fel-tűnt, hogy a czár csak egy pár rideg francia szóval köszöntötte meg Vilmos császár barátságos jó kívána-tait, mintegy jelezni akarván ez által is, hogy látog-
tatása jóformán kierőszakolt udvariasság, melynek semminegy jelentősége nem kíván lenni az orosz-német fűztől politikai viszony enyhítésére.

Ebéd után a két császár s a kíséret a nagy ope-rába hajtatnak, másnap pedig Hubertusstockban, a porosz királyi vadaskertben, élgeg sikerült szarvas-vadászat volt s berlini jelentések szerint csak itt lett az uralkodók közötti érintkezés bizodalmasabbá. 13-án már elutazott a czár.

A fejedelmek találkozásának a politikuskok a régi hagyományok szerint még most is nagy fontosságot tulajdonítanak s a sokáig várua várt találkozás után

AZ EIFFEL-TORONY TÖRTÉNETE.

Eiffel Gusztáv mérnök az 1886-ik évben nyújtotta be a háromszáz méter magasságu vas-toronyról szóló tervét a francia kormányknak.

Az akkori kereskedelmi miniszter, Lockroy, a magyarok eme nagy barátja kedvezően fogadta és őve a főérdem, hogy a csodálatos vasalkot-mány egyáltalában létre jött. Mert dacára annak, hogy a párisi sajtó legnagyobb része nagy lelkesedéssel tette magáévá a jövőre kiállítás eme piece de resistance-ját, jeles férfiak egész csapatja memorandumot nyújtott be a kormány-hoz, melyben tiltakoztak e «monstruozus» terv ellen.

Oly férfiak, minő a francziák legelső festőmű-
vész, Meissonier, továbbá Gounod, Bonnat, Gé-rome, Garnier, Bouguereau, Sully-Prudhomme, Robert Fleury, Sardou, Pailleron, Leconte de Lisle, Guy de Maupassant, Jean Gigoux, Jules Lefèvre, Eugène Guillaume Jaquet, Duez stb. eme emlékiratban szóról-szóra azt mondták:

«Eme gyári kémény az ő barbár tömkelegével halomra dönti majd Páris összes emlékszo-brainak hatását. Az egész város felett, mely annyi század magasztos emlékműveiről tanusodik, eme vaspléhtömög árnyéka mint nagy tinta-folt nyúlik majd végig . . .»

E tiltakozó férfiak ma már szintén lelkes cso-dáló az Eiffel-toronyknak.

Lockroy miniszter eme most már nevetés-gesnek látszó tiltakozásra, melyet a párisi közsé-gtanács is magáévá tett, azzal felelt, hogy másfél millió tőkét bocsátott Eiffel mérnök rendelkezé-sére. Az emlékiratra pedig szakasztikus levéllel válaszol: E levélben azt mondta: «Valóban Pá-ris városa ne tartson semmitől, egyetlen vesze-

delem csupán a Champs de Marsi széles homok-síkságot fenyegeti, mely úgy látszik, a költőket és a tájkép-festőket annyira inspirálja és el-bájoslja . . .»

Eiffel mérnök azonban teljesen bizott szá-mításainak biztonságában, tanulmányainak hatá-rozottosságában, műveinek aesthetikus szépségében és végre teljes sikerében.

Az idő igazolta a nagy mérnököt. A telket Pá-ris városa ingyen engedte át e páratlan vállalat-nak, de oly feltétel alatt, hogy az Eiffel-torony husz év múlva a város birtokába jut.

Eiffel kötelezte magát továbbá, hogy e tor-nyot úgy építi, hogy az szükség esetében lebont-ható és Párisnak tetszés szerinti pontjára he-lyezhető lesz.

Ha ez a furcsa eset most beállna, hogy pél-dául az Eiffel-toronyt a montmartrei hely czú-esára kellene szállítani, ugy az hatszáz ezer frank költséget okozna.

Az egész torony építése hat és fél millió frankba került.

Ma már ez összeg túl van haladva a bevé-telek által.

A szükséges pénz egy részvénytársaság te-remtette elő, mely Eiffel mérnökkel fele rész-ben osztja meg a hasznot husz évig.

Az Eiffel-torony vasvulnyának teljes összesege: 3 millió 562,000 kilo.

Az első munkálatok 1887 január hó 28-án kezdődtek. Akkor kerítették be a tizenhat ezer négyszögölnyre terjedő területet, melyet a vas-to-rony elfoglat és a munkálatok szakadatlanul húzódtak 1889 junius hó közepéig.

Az alapzattal 1887 junius haváig voltak elfog-lalva, julius hó elején pedig kezdődött a tulaj-donképeni vasépitkezés (montage).

A toronyt nem csak azért építették, hogy a közönség tetejéről élvezhesse a szép kilátást.

A torony főleg tudományos czelokra épült. A vasnak dicsőséges korszaka kezdődött e torony építésével és ezzel egyidejűleg az építkezések történetében egy új aera, melynek Eiffel az ala-pítója.

A torony a kiállítás bezárása után továbbra is nyitva marad ugyan a közönségnek, de főleg tudományos czelokra fog szolgálni.

Eiffel mérnök kis műhelyében, mely a torony csucsán van, természettudósok felváltva fogják megvizsgálni a test eszéinek szabályait, a le-gelőnek ellentállását különböző gyorsaságok be-hatása alatt, a ruganyosság törvényeit, a gáz nyomásának szabályait, az inga és a föld moz-gásának törvényeit.

S. Ö.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET

A Franklin-társulat kiadásában a közérdeklő könyvek egész sorozata hagyta el a sajtót. Egy ré-szők iskolai könyv, a másik rész pedig az ismeretek köréből való. Ezek a következők:

Pázmány Péter válogatott egyházi beszédei, be-
vezetéssel, szótárral, szerkesztette Bellagh Aladár középiskolai tanító. Pázmány, az egyházi szónok, is az az erőteljes nyelvezett, mint a minő az írón. Művei elfogytak s Bellagh e kiadással azok hozzáférhető-ségét segítette elő. Régi íróinktól mindíg tanulha-tunk s ezek közt igen sokat Pázmánytól. A gyűjte-ménybe Bellagh csak azokat a beszédeket vette föl, melyek nem sértek senki vallási meggyőződését. A ma már elavult, vagy szokatlan szavakat és kife-jezéseket a kötet végén találjuk megmagyarázva. Ara a sűrű nyomású és 204 oldalra menő kötetnek 60 kr. — Az erjedés kéményjának kézi könyve, szesz- és sörgyárosok, gazdák, bortermelők és kemi-kusok számára írta dr. Szilágyi Gyula műszaki khe-mikus. A szöveg köznyomott ábrákkal. Az erjedés tüneményére vonatkozó tudnivalókat egyesíti. — A gyakornati orvostan haladása, kiadta a «Győ-gyász» szerkesztősége. Tizenegy cikk közt benne az orvosi tudomány haladásáról, Székes Bélától, Schvartz Arthurtól, Báron Jónástól, Bakó Jónástól, Schächter Mikstól, Szabó Dénestől, Grossmann Lipóttól, Jelenffy Zoltántól, Purjesz Ignácztól, Szili Adóltól, Erős Gyulától. A tartalmas kötet ára 1 frt 20 kr.

Az iskolai könyvek közt találjuk Racine *Athalie* tragédiáját, francia eredeti szövegben; a francia irodalmat tanulók számára jegyzetekkel és Racine életét s működését, valamint «Athalie» ismertetését magában foglaló bevezetéssel ellátta Gärtner Hen-rik, nagyváradi főreáliskolai tanár. A «Jeles írók is-
kolai tára»-ban jelent meg, s ára 50 kr. — *Politika*, a költői műfajok ismertetése, gymnasiumok, realis-
kólák használatára írta Góbi Henrik, kinek az iro-da-lom és költészet tanítására megjelent művei a leg-jobb iskolai kézikönyvek közé tartoznak. Új könyvé-

ben minden irodalmi műfajhoz a legjobb írók és költők műveiből vett bő olvasmányokkal szolgált példák. Ára 1 frt 40 kr. — *Irodalomismertető*, a költői és prózai műfajok irodalma és elmélete, a magyar nemzeti irodalom történetének rövid áttekintésével. Polgári fiú és leányiskolák s egyéb tanintézetek felső osztályai számára és magánhasználatra írta dr. Gyulay Béla, fővárosi polgári iskola igazgatója. Negyedik átdolgozott kiadás. Ára 1 frt 20 kr. — *Bibliai föld- és országismeret*, vagyis Palesztina és a szentírásban előforduló országok és tartományok földrajzi leírása; felső nép-, polgári és középiskolák számára írta Róder Flórent; térképekkel. Második javított kiadás a hercegszékben a levezetések és ügyiratok megtanulására; a kereskedelmi és új ipartörvény alapján polgári és rokon-iskolák használatára írta Hoffmann Mór tanár; ára 80 kr. Szintén a szerzőtől: *Német nyelvtan és olvasókönyv*, mindkét nemzeti polgári iskolák számára, két részben. Az első rész ára 80 kr., a másodiké 1 frt. — *Világtörténelem* polgári fiúiskolák számára, írta dr. Ribáry Ferencz, kinek művét Varga Ottó átdolgozta és a legújabb keleti háborúig kibővítette. Otodik kiadás, kétféle feldolgozásban; az egyik a polgári fiúiskolák, a másik a polgári és felsőbb leányiskolák számára. Egyiknek is, másiknak is ára 1 frt.

* **Magyar költőkről írt hollandi tanulmány.** „*Rajzok a magyar költészetéről*” (Schelten mi de Hongaarsehe poësie) című alatt jelent meg egy hosszabb tanulmány a „*Gido*” holland folyóirat július, augusztus és októberi számaiban a Madách remekművének fordításáról ismert holland író Wallis A. S. C. (Antal Géza pápai tanár neje) tollából. A tanulmány beutóbban foglalkozik Petőfi, Tompa és Tóth költészetével, s ismerteti Aranyt és Vajdát is. S különösen emeli becsét a sok szövegbe szőtt költemény, mely eljárás kétségkívül legbiztosabb mód költőink megismertetésére.

Adatok a bor- és mustelemzés módszeréhez, a természettudományi társulat megbízásából írta dr. Ulbricht Rikárd tanár. Kiadta a természettudományi társulat, mely ebben ismét egy jó gyakorlati kézi könyvvel látta el a közönséget. Ára 1 frt.

Dalmácia visszacsatolása a magyar birodalomhoz cím alatt dr. Harass Rezsőtől röpirat jelent meg. A horvát és a dalmát tartománygyűléseken sokat beszélnek most ez eszméről s így a röpirat alkalomszerű. Leírja a dalmáciai viszonyokat, a magyar uralom emlékeit. A szerző a visszacsatolás mellett van, a miben alkalmasint sokan nem értenek egyet vele, mert a visszacsatoláshoz pánszláv vágyak csatlakoznak, a déli szlávok erősödése, részben Magyarország szemből. Felhossa a röpirat, hogy Dalmácia lakossága a fél milliót sem üti meg, köztük olaszok is vannak, s a dalmát tengerpartokat a magyar állam kereskedelmi érdekeiben jól föl lehetne használni. A röpirat minden könyvkereskedésben kapható.

Pípacskok cím alatt Malonyay Dezsőtől Kolozsvárt egy kötet elbeszélés hgyta el a sajtót. Kilencz rövidebb elbeszélés együtt, s mindenik bizonyítéka a szerző tehetségének, ki a naturalistikus iskola híve ugyan, de bir írni eredetiséggel is, s törekszik, hogy ne a kitaposott utakon járjon keresni az elbeszélések tárgyát s ne megunt hangot használjon.

A könyv elé írt rövid bevezetésben ezeket mondja: „Ebben a könyvben néhány történet van alakokról, kik itt élnek, szenvednek velünk, körülünk; támadnak, elmúlnak, alig élnek. Hasonlítanak a pipacsokhoz, mely nyaratszaka előzöni, telerikítja a mezőt — nem egészen egy napig. Emlékezetnek okáért, ime szakított közlök nehányat.” Elbeszélések tárgyai csakugyan oly ríktók is, mint a pipacsok. Min lenikben egy bukott, vagy bukásnak indult, avagy könyelmű nő a hős, kiket olykor vasok voná-

sokkal fest le, de tud itt-ott jelezni, s a rövid történeteknek mélyebb tartalmat adni, és az életet megfigyelő képesség is nem egyszer nyilatkozik. Rokonszenves alakok sem hiányzanak a kevésbbé megfigyelés mellett. Előadása sem pongyola, s a párbeszédekkel nemcsak élénkíti az előadást, hanem a beszélőket is jellemzi velök. Hősöi iránt ugyan nem igen lehet lelkesülni, a szerző azonban írói tehetség, ki első kötetével is tul van a kisérleteken. A kötet ára 1 frt 20 kr.

Elemi ábrázolástan, polgári iskolák 2-ik és 3-ik osztálya számára, valamint magánhasználatra. Írta Hoppé Lipót tanár. Gyergyó-Ditrón jelent meg számos ábrával és színes rajzokkal. Ára 1 frt 40 kr. Egy államfoglaló naplója. (1852—1857) címen írta meg Podhoray Podhorszky Mária szomorú visszaemlékezéseit. A kémszék egyik áldozata volt, ki ötödik évet töltött az új-épületben és Morvaország egyik börtönében. A kötetet 1 frtjával lehet

tudományi Közlöny a havi füzetében Szily Kálmán egy régi természettudományi író, Apáczai Cseri Jánost veszi kritika alá és „Encyclopaediájáról” kimutatja, hogy azok latin könyvekből vannak lefordítva, s a miket Cseri ezekhez töltött, nem sokat érnek. Műkifejezéseket is szerencsétlenül gyártott, például: ergófia (geografia), kehó (echo), laskamérom (hexameter), stb. A füzet többi czikke is mind közközérdekűek. — Az *Archeológiai Értesítő* új füzete is gazdag közleményekben és rajzokban.

A Turisták lapja, a magyarországi Kárpát-egylet budapesti osztályának élelken szerkesztett közlönyéből megjelent az októberi füzete. Bő olvasmány és tájékoztató cikkek van benne. A füzetből megemlítjük Csáky Albin grófnak, a Kárpát-egylet elnökének, közgyűlést nyitó beszédjét, Budapest környéke közlekedésének ismertetését, melyhez kis térkép is van mellékelve. A turista kirándulásokból a pomázi Kőhegy van ismertetve ifj. Janko János tollából s Téry Ödön dr. fényképével, továbbá dobogókői kirándulás Burány Jánostól, a gerlachfalvi csucs megmásítása Páter Kálmántól, a vasmegyei Királykut, Ebenspanger Jánostól stb.

Fatenyésztési lapok címen Ujpesten Erschinger János szerkesztésében új szakközlöny indult meg. Czélja a vasuti vonalak, a hegylejtők és utak beültetését, a faiskola-ügret, a fatenyésztést, gyümölcsészetet és kertészetet gyakorlati módon fejleszteni. Az első számban cikkek vannak a belga vasutak gyümölcsfakertészeiről, az utak beültetéséről fákkal, a gyümölcsbortól sat. A lap kétszer jelenik meg havonként s ára negyedévre 75 kr., egész évre 3 frt.

Az ipartörvény betűsoros tárgymutatóval is ellátva, a miniszteri rendeletekkel, elvi határozatokkal, egyéb utasítókka és jegyzetekkel ellátva, megjelent Debreczenben, ifjabb Csáthy Károly kiadásában. Grünwald József a debreczeni kereskedelmi és iparkamara fogalmazója állította össze. Ára 2 frt 60 kr.

A fővárosnak új térképe jelent meg Weinwurm Antal és Frivisz Ferencz kiadásában. A térkép az utcák pontos elnevezése, a nevezetesebb épületek föltüntetése, s kerületenként való külön színezése mellett a főváros közvetlen környékére is kiterjed. Ára 40 kr.

Uj zeneművek. Schwarz Wenczel „Gyermek-zongoraiskolája” jelent meg közelebb magyar átdolgozásban Gaál Ferencztől Nádor Kálmán zenemű kiadónál. Az iskola 8 éven aluli tanulók számára van írva, s bevezetésül szolgál a szerző nagyobb zongoraiskolájához. Ára 1 frt 20 kr. — Egy füzete eredeti magyar dal jelent meg a budapesti zenemű-kiadóhivatal kiadásában Bodó Alajostól. A füzetben 12 csinos magyar dal van jó szövegekhez írva. A füzete ára 2 frt.

Uj lapok. Brody Sándor tehetős beszélyíró, ki már több hónap óta mint egyik kolozsvári politikai napilap, az „Erdélyi Híradó” főmunkatársa működött, most maga indított politikai napilapot Kolozsvárt „Magyarország” cím alatt, mely programja szerint pártoktól független újság lesz, míg az „Erdélyi Híradó” most a méréskelt ellenzéki párt közlönye lett. — Kiss József ismert költő pedig hír szerint új társadalmi, irodalmi és művészeti egyszerű smind kritikai lapot fog kiadni decz. 1-től kezdve Budapesten.

Az operaszínházban e hó 24-ikén egy régi víg operát „A windsori víg nők”-et elvették föl.

Ez a kellemes, hol költői szépségekkel, hol a zenei humor erejével ható mű husz évig volt a nemzeti színház műsorán: 1860 tól 1880-ig. Fluthné annak idején Hollósy Kornéliának egyik lekedvesebb szerepe volt, Kőszeghy pedig mint Falstaff tünt ki. A közönség mindig szívesen hallgatta az üde vidámságu operát, mely Nicolai, a korán elhunyt német zeneköltő számára előkelő helyet biztosít a dalművészek között. Uj előadására nagy közönség gyűlt össze. Bianchi k. a. énekelte Fluthné vidáman, csengő hangon. A többi szereplőkkel (Abrányiné, Broulik, Ney, Takács) szintén meg volt elégedve a jelen volt közönség.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia e hó 21-iki ülése a harmadik osztály volt és szaktudományi előadások vették igénybe.

Daday Jenő levelező tag székfoglalót tartott a nápolyi öböl rotatoriáról, ismertetvén a nápolyi öbölben megfigyelt 22 fajt, melyek fele más tengerekből már ismeretes volt. A rotatoriákat, e parányi állatokat, Daday a kintőn berendezett nápolyi zoológiai intézetben vizsgálta. Búvárlatait nemcsak a fajokra terjesztette ki, hanem a legújabb anatómiai ismeretek szerint azok életmódjára is. — Hunyady Jenő előadása következett: „Az orthogonál szubstitúció problémája” címen. — Dr. Szabó József osztálytitkár bemutott egy Belgrádban megjelent könyvet, mely a Balkán félsziget geológiai ismertetését kezdi meg. A tudományos vállalat élén Zsujovics belgrádi tanár áll. A Balkán félsziget — Románia kivételével — geológiai tekintetben eddig ismeretlen volt. Szabó igen dicsérte a vállalat első kötetét. Csak harmadrésze van szerb nyelven írva, a többi része francia és német. Könyv Gyula, a fekete tábla előtt, számoz kisérletben érkezett „A metaszései ponttétélekről az algebrai görbék elméleté-

tása és nem elég erős alakító ereje gátolták meg abban, hogy a nagyszerű eszmét méltóan megtestesítse. Azután egybevetette a költeményi Dante Isztoni színjátékával, Goethe Faustjával és Byron misztériumaival. Tolnai Lajos mutatott ezután be két lírai költeményt *Temérdekül*. Végül *Petelei István* „Az öreg legény” című rajzot olvasott föl, melynek találó lélektani vonásai nem maradtak hatás nélkül. A felolvasásokat zárt ülés követte.

A földrajzi társaság e hó 24-ikén Hunfalvy Pál elnökléte alatt tartotta meg első ülését a szünetek után. Első előadó Berecz Antal volt, ki a földrajzi célokból leendő iskola kirándulások eszméjét pendítette meg. Tégls Gábor az u. n. Peutinger-tábla egyik dáczi állomásának, Blandiának meghatározásáról érkezett. Ezután ifj. Jankó János „A Sahel partján” címmel arról az utról érkezett, melyet a kereskedelmi- és iparkamara, valamint id. Luczenbacher Pál segélyével tett meg Afrika északi partjain Tripolisztól Oranig.

A Kárpát-egylet a napokban Rendkívüli közgyűlést tartott Popridon dr. Róth Samu elnökléte alatt. Elhatározták, hogy München Budoraknál 1640 darabból álló érdekes őskori gyűjteményét megveszi a

Stefánia főhercegnőt a kiszálláskor Frigyes főherceg, Izabella főhercegnő és a két kis főhercegnő fogadták. A pályaudvaron Dröxler polgármesteren, Kozsehuba városkapitányon és a saját képviselőin kívül nagy közönség volt jelen, mely az özevgy trónörökösét a gyász miatt csak némán üdvözölte. Az özevgy trónörökösét egészen feketébe volt öltözve. Kiszállás után megölelte Izabella főhercegnőt s a gyermekeket és azután kezét nyujtva Kozsehuba városi kapitányának így szolt: „Rég nem láttam önt. Körülbelül két éve, hogy a Stefánia-árvához felavatásakor itt jártam.” A fekete kalapos és fehér felöltös kis Erzsébet főhercegnő a kiszállás után azonnal a főhercegisasszonyokhoz csatlakozott. A királyi vendégek ezután azonnal a főhercegi palotába hajtottak. Az első kocsiiban az özevgy trónörökösét ült a főhercegi párral, másodikban pedig kicsinyek foglaltak helyet az udvarhölgyekkel.

A lipótvárosi bazilikán e hó 19-ikén ment végbe a kereszt feltétele a kupola ormára. A kupolának még csak vas váza készült el, s gerenda-állványok közt emelkedik ki a főváros háztengeréből, a föld szintétől 96 méter magasságban. Maga a kupola

Fénykép után rajzolta Hány Gyula.

A GALATAI NAGY TORONY KONSTANTINÁPOLYBAN.

1541-ben Enyingi Török Bálint fogháza, ma a tüzoltók tornya.

megrendelni Székesehérvárt (a „Székesehérvár és Vidéke” nyomdájában.) Megjelenik nov. hóban. Egy agg nő fordul a közönséghez, ki a börtönbe hurcoltatásakor minden vagyonát elvesztette, s ki e mű jövedelme által azt vágyik elérni, hogy agg napjaira némileg föl legyen mentve az anyagi gondok terhétől.

Folyóiratok. A Századok, a történelmi társulat közlönyének októberi füzete egészen a társulat angusztszi vándorgyűlésének és máramarosmegyei kutatásainak van szentelve. Közli a felolvasásokat és a levéltárakat kutató bizottságok jelentéseit. — A *Hazánk* történelmi folyóiratból most jelent meg az áprilisi füzete. Az első cikkek „A Martinovics-féle perhez” szolgálnak adalékkal, Luchesiani Caesar bécsi porosz követ 1794—96-ból való titkos jelentéseit közölve a berlini levéltárból. Néha Vetter Antal honvédtábornok irataiból az 1848—49-iki szerb támadásra vonatkozó följegyzések, s ezen kívül Zambelly Lajos, Bozó Manó, Hegyesi Márton közleményei vonatkoznak a szabadságharcra. — A *Természet-*

AZ Ó-SZERÁJI CSÁSZÁRI KINCSTÁR VASAJTÁJÁNAK MEGNYITÁSI SZERTARTÁSA.

Konstantinápolyi fénykép után.

ben. — Ezután *Korányi Frigyes* mutatott be közleményeket a vezetése alatt álló egyetemi belgyógyászati kórodából. Ezek: *Hirschler Agoston* és *Terray Pál* tanársegédek vizsgálatai a tüdő-úszók kórtanára vonatkoztak, míg dr. *Fridrich Vilmos* és dr. *Stricker Mór* gyakornokok viz-gálódásai a megivott viznek a szivve gyakorolt hatásáról szólnak. Végül *Fodor József* mutatta be Schiff Ernő vendég értekezését az újszülöttek vévéről.

A magyarországi néprajzi társaság első nyilvános közgyűlését vasárnap, október hó 27-én d. e. 10 órakor tartja meg az akadémia termében. Tárgysorozat: 1. *Hunfalvy Pál* előki megnyitójá, 2. Megemlékezés Rudolf trónörököséről és Magyarország ethnografiájá körül szerzett érdemeiről, tartja *Jókai Mór*. 3. Titkári jelentés, bemutatja *Hermann Antal* titkár. Végül a választások következnek. A közgyűlésre a társaság tagjai és a közönséget tisztelettel meghívja a választmány.

A Petőfi-társaság okt. 20-iki üléséről sem hiányzott a nagy közönség. *Paldányi Menyhért* a Madách „Ember tragédiájá”-ról írt tanulmányának azt a részét mutatta be, mely a drámai költemény kompozíciójával foglalkozik. A mű allegorikus szerkesztését boncolgatva, arra a következtetésre jut, hogy az író gyakran előtérbe nyomul szubjektivi-

Kárpát-egylet 200 frton. Felbinger Ubald alapító tag felajánlt évenként 100 frtot két legjobb kaluznak kitüntetésére. A havasi rózsának (rhododendron) a Kárpátokban való tenyésztésére gróf Csáky Gyula főispán 50 frtot ajánlott fel. Az elők jelentést tett Károly Lajos főhercegnek és nejenek a Tátrában tett utjáról, valamint a központi tisztviselők abbéli eljárásának eredményéről, hogy a főherceget a Kárpát-egylet részére védnökül megnyerjék, és hogy a főherceggal megegyezzen, hogy a turistautnak Tátra-Füred—Barlangliget közti része „Mária Terézia-utnak” neveztesse. A főherceg mind a két kérelmet a legkészségesebben teljesítette. Az egylet elnökét, gróf Csáky Albint fel fogják kérni az egylet köszönetének tolmácsolására.

MI UJSÁG.

A királyi pár jelenleg Meránban időz, hová a király tíz napi tartózkodásra utazott. A *Királyné* nov. 4-ikén indul Korfuba, hol több hetet tölt.

Az özevgy trónörökösét e hó 23-án Pozsonyba érkezett, a kis Erzsébet főhercegnővel. Frigyes főherceg családja látogatására ment s több napot kíván ott tölteni.

51 méter magasságban kezdődik, 45 méter magas, s átmérője alól, a hol legszélesebb, 22 méter, fölfelé azonban karcsubbá válik, mint a körte. Vas szerkezetű a Schlick-gyár készítette, összesen ezer métermázsát nyom. Belül falazva lesz, kívül rézlemezekkel fedik.

A kereszt gombjába elhelyezték a templom építésére vonatkozó iratot, melyet a most forgalomban levő arany, ezüst és rézpénzekkel együtt szilárd szekrénybe zártak. Az okirat elmondja, hogy a templom építése már a negyvenes években szóba jött, de csak 1851-ben, Scitovszky hercegszékprímás felhívására alakították meg a bizottságot, mely a gyűjtéseket vezesse, s ugyanazon év őszén kezdték meg az építést Hild József tervei szerint. Elég anyagi erő nem lévén, lassan haladt az építkezés. Hild előbb meghalt, mintsem a félig kész kupola beomlott, 1868 jan. 22-ikén délután.

Ybl építész ezt előre megmondta, s akkor a munkásokat el is távolították. A további építést Yblre, a kitünő építésre bízták, ki — a fölemelt falak felhasználásával — új tervekkel készítette. A kormány és Budapest főváros tették lehetővé az építkezést, évről évre költségeket utalványozván. Az okirat felsorolja azok nevét is, kik az építéssel közreműködő

tek. A kereszt-feltevés csöndes ünnepélylyel történt. Cselka plébános megáldotta a keresztet a sekrestyében, rövid beszédet mondott s aztán a két méter magas keresztet posztóba burkolva felvitték a kupolára s ott az építési bizottság több tagjának jelenlétében helyére erősítették. Az aktust nagy tömeg nézte.

* Gházi Ozmán pasa arczképét közöltük a «Vasárnapi Ujság» folyóévi 39-ik (szeptember 29-iki) számában, azon fénykép után, melyet a pleznai hős mult évben Thaly Kálmán jeles történetudósunknak konstantinápolyi időzése alatt sajátkezű névaláírásával ellátva ajándékozott. A «Vasárnapi Ujság» nek azt a számát Thaly Kálmán, midőn mint a magyar tud. akadémia konstantinápolyi küldöttségének tagja a török fővárosba utazott, maga adta át a hős pasának, ki most Abdul-Hamid szultán palota-marsalja, a mi Törökországban a legfőbb udvari és egyuttal katonai méltóság. A «Gházi», valamint a többi jelenvolt pasák — a mint ezt Thaly Kálmán az «Egyetértés»-ben közzétett levelében leírta — élénk érdeklődéssel és örömmel fogadták az átadott lapokat, s ez alkalommal is melegen és meghatólag nyilatkoztak a török-magyar «testvér» nemzetek barátságáról. Erről a kis epizódról megemlékeztek Konstantinápoly összes lapjai is, kezdve a török hivatalos lapon, a «Tarik»-on, mely hosszabb tudósítást közölt erről, ugy szintén többi közt a francia nyelvű «Stamboul» és az angol «Levant Herald». Ez utóbbinak kezinkbe került számából közöljük itt a következő sorokat:

«Gházi Ozman pasa, a palota fő-marsalja a mult évben ajándékozta meg Thaly Kálmánt, a magyar országgyűlés egyik tagját saját arczképével. Thaly, ki ez előtti néhány nappal mint a magyar tudományos küldöttség tagja érkezett ide, a Szelamlík ünnepélye alkalmával a magyar illusztrált Vasárnapi Ujság (Sunday Illustrated Review) egyik számát nyújtá át Gházi Ozmán pasának, a mely szám a pasa arczképét tartalmazza és Thaly által írt élet-rajzát.»

A magyar tudósok már mind hazatértek Konstantinápolyból, csak dr. Kunos Ignác, a küldöttség titkára maradt még ott egy időre. Utazásuk költségeire ő felsége 6000 frtot adományozott, de a szultán vendégszeretete következtében ennek felére volt szükség. Vámbéry 3000 frtot már vissza is szolgáltatott a miniszterelnöknek. Ő felsége fog határozni, hogy a megtakarított összeget mely célra fordítsák.

* A hun-székegy írásról újabban közzétett tanulmányok Angliában is figyelmet keltek. Közélebb a «The Babilonian and Oriental Record» igazgatója, Dr. T. d. Lacouperie tanár, nagyon szives hangú levéllel kereste meg Király Pál budapesti tanárt, kinek a hun-székegy írásu szövegekből; egyuttal készséggel ajánlkozik, hogy az angol régiséggyűjteményekben netalán található hasonló írisemlékekből viszonzásul szivesen küld neki mutatványokat, illetőleg hasonmásokat. — Lacouperie ur egyike a legkiválóbb angol orientálistáknak.

Korvin-kápolna. Az epreskerti festőmesteriskola és a szobrászati iskola közös udvarán érdekes műépítészeti emlék készül most. Egy romszerű kápolna ez ama faragott s művészi becsű kő- és szobormaradványokból, melyek a budavári Mátyás-templomból kikerültek s a restaurálásnál nem használtattak fel. A műemléket Aigner Sándor műépítész, a Mátyás-templom restaurálási munkálatainak vezetője, állítja össze stíluszerileg. Korvin-kápolnának fogják nevezni, bár nem lesz vallási célra berendezve, hanem középkori műépítési emlékek hagyják.

A meyerlingi kastély helyén épült karmelita-zárdában november elsején szentelik föl a szomorú véget ért Rudolf trónörökös egykori szobájából átalakított kápolnahelyiséget, a hol a következő napon tartják meg az első gyászmisét. Ugyanaz nap adják át új rendeltetésének az ápolóházzá alakított Meyerlinghofot.

Szobor Bessenyeinek. Kovács István, Szabolcs-megye bizottsági tagja a megyéhez indítványt nyújtott be, hogy Bessenyei Györgynek, a Berzelen született jeles költőnek, ki irodalmunk újjászületési korának első uttörője volt, a Nyiregyházaán építendő megyeháza előtt emlékoszlopot állítsanak. Az állandó választmány az indítványt elfogadásra ajánlotta. Vidliczkay József, Nyiregyháza országgyűlési képviselője és megyei bizottsági tag is melegen ajánlotta

az indítvány elfogadását. A gyűlés küldöttséget nevezett ki, mely az alispán elnöke alatt ez ügyre vonatkozólag tervet készítsen és azt a következő év-negyedes gyűlés elé terjessze.

Színészeti kiállítás. Jövő esztendőben a magyar színészet évszázados jubileumát ülik meg. Az országos színész-egyesület igazgatósága ekkorra kiállítását tervez, melyben bemutatnák a magyarországi színhatározat rajzban, nevezetes művészek és művésznők emléktárgyait, jelmezeket, s minden, a magyar színészetre vonatkozó tárgyakat.

Afrika-társaság Budapestben. Schlauch Lőrincz nagyváradi püspök Budapestben a bécsi és párisi Afrika-társasághoz hasonló társulatot akar alapítani, mely a rabszolgakereskedés eltörölése érdekében akciózt fejtse ki s anyagilag támogassa Lavigerie bihornokot, ki a nagy miszió élén áll. Schlauch püspök e tárgyban a Szt.-László társulat november havi közgyűlésén beszédet fog tartani. Ha az eszme visszhangra talál, úgy a jövő évben hozzáfognak a magyar Afrika-társaság megalapításához.

Telefon Bécs és Budapest között. Az osztrák és magyar főváros közötti telefon-hálózatot különböző kisebb akadályok következtében csak november hó vége felé fogják megnyitni. A hálózat melynek építésénél újabb és előnyösebb rendszert követek, még csak a magyarországi részen épül, mert az osztrák rész már teljesen be van fejezve. A magyar rész elkészítését e hó végére tervezik. Ezután még csak a próbákat tartják meg s aztán átadják a telefon a forgalomnak.

* Jubiláló akadémikus. Irodalmunk veteránjainak ez idő szerint egyik legiszteletreméltóbb alakja Szabó István, az ősz tudós, az ó-kori klasszikusok régi fordítója, ki ötven éves akadémiai tagságának évfordulóját fogja ünnepelni november hó 23-án. Szabó Istvánt, kit Toldy Ferenc, «a legnagyobb magyar hellenistának» nevez, 1839 nov. 23-án választotta meg az akkor még magyar tudós társaság levelező tagjává. Vörösmarty Mihály, Jerney István és Kossovich Károly régen elhunyt akadémikusok ajánlották Szabót, mint «ügyes fordítót» a megválasztásra. Ugyanezen nagygyűlésen választotta az akadémia Deák Ferencet, mint «nagytudományú szónokot» tiszteleti tagjává. Az akadémia f. hó 28-iki összes ülésén Szily Kálmán főtitkár indítványozni fogja, hogy a jubiléumhoz az akadémia üdvözlő feliratot intézzen.

Az agg tudós, ki már 1875-ben ünnepelte ötven éves írói jubileumát, egykor nagy munkásságot fejtett ki az irodalom terén, melynek még ma is buzgó művelője. Egymásután kerültek ki tolla alól jó fordításban az ókori remekirodalom gyöngyei. Erdemeit méltányolta a Kisaludytársaság is, mikor 1842-ben tagjává választotta. Szabó István századunk első évében született Bakony-Szent-Királyon, Veszprémvármegyében földműves szülőktől. A papi ruhát 1819-ben öltötte magára, 1826-ban szentelték fel s pár évi káplánkodás után egy nógárdmesteri kis helységnek lett plébánosává. Ott tölti most is napjait Szabó s lankadatlan buzgalommal miködik még mindig.

Előadások a villamosságáról. Az elektrotechnika előbbre nyomulásával mindinkább szükségessé válik szakerőket képezni az új szakra. A közoktatásügyi miniszter a technologiai iparmuzeumban rendez is ez ágból tanfolyamot, még pedig ez évben az elektromos villanásról és erőátvitelről. Az előadások nov. 5-én kezdődnek és december végéig minden kedden és pénteken este 7 órától 9-ig tartanak. Az előadások iránt érdeklődők ingyen kapnak igazoló-jegyet az intézet irodájában.

Síromlék Rác Pálnak. A híres cigány primásnak díszes síromléket fognak állítani. A fiatal Rác Pali, a ki az öregnek utódja a cigány primáságban, folkéri a vidéki banácákat, hogy édes atyja síremléke javára rendezzenek hangversenyeket, vagy gyűjtéseket. A pénz a fiatal Rác Palihoz (Budapest, soroksári-utca 6.) küldendő, a ki minden beérkezett összeget hirlapilag fog nyugtatványozni. Mint hogy a síremléket halottak napjára már felállítanak, ennél fogva a szükséges pénz megszerzéséhez haladéktalanul hozzá kellene látni.

Római emlékek Ó-Budán. Az ó-budai laktanya-utczában, a csatorna építésénél, e napokban ismét nagyfontosságú római leletek akadnak. Tizenegy feliratos oltárköre, melyeket eredetileg egyes buzgó hívek azért készítettek, hogy valamely szentélyben, helyezik el. Az oltárkövek nem sokáig lehetnek a szentélyben, mert még a rómaiak építőanyagul felhasználták. E kövek mindegyikét Pannonia egykori helytartói készítették. Hat ily kiváló férfi neve van megörökítve s az egyiknek egész élettörténete is bevéve. Az oltárköveken olvashatók mindazok istenek és istennők nevei, kiknek az egyes köveket ajánlották. Az egyik oltárkő Róma város, egy második pedig

Pannonia tartomány isteneinek és védőszellemének szól. Az érdekes feliratos köveket pedig az aquinumi muzeumban helyezték el. E muzeumban az utóbbi időben sok látogatója akad. Gróf Csáky Albin kultuszminiszter is megtekintette.

—x— Az én köszönet-levelem. (Hivatalos hitelesítéssel) Przemysl (Galicia). En szédülésben, gyomörgöröcsben s szorulásban szenvedtem, és Brandt R. gyógyszerész nagy hatású svájci labdacsaiból csupán három dobozot használva el, mind e bajaim megenyhültek s mintán étvágynar is megjött, most már teljesen jól érzem magam. S ezért nem állhatom meg, hogy önék, melyen tisztelet uram, oly jó hatású svájci labdacsaért hálás köszönetemet ki ne nyulvátsam. Fogadja a legbensőbb köszönetem, őszinte tiszteletje: Mildurm Adél. A főnébbi aláírás valódiságát bizonyítja Przemysl izr. egyházközségének képviselősege. (P. H.) Brandt R. gyógyszerész svájci labdacsa (70 kr. egy dobozzal) a gyógyszer-tárakban kaphatók, de meg kell figyelni védőjegyet, mely fehér kereszt vörös mezőben Brandt R. név-aláírásával. Minthogy Magyarországon a svájci labdacsoznak sokféle hamisítványa létezik: mindenkit óvatosságra intünk; a vigyázatlan vevő az okozandó bajt csakis önmagának tulajdoníthatja.

Sürgös kérelem a fővárosi közönség saját érdekében!

A Franklin-Társulat kiadásában megjelenő Budapesti cím- és lakjegyzék hatodik évfolyama Potoczky Pál rendőrségi fogalmazó és Janszky Adolf szerkesztése alatt előkészítésben van és a kiadótársulat nem kímél áldozatot, hogy a gyakorlati szükségnek megfelelő czimkönyvet nyújtson a közönségnek.

Ezen czél azonban alig érhető el a közönség közreműködése és támogatása nélkül és ezért a Franklin-Társulat mindazokhoz, kik azt kívánják, hogy a személyükre vagy czéjükre vonatkozó adatok helyesen közöltesse a czimkönyvben, azon sürgös kérelemmel fordul, hogy ezen adatokat — a szerkesztőség által beszerzeteknek ellenőrzése végett — a czimkönyv szerkesztőségével (Budapest, IV. egyetem utca 4.) levelező-lapon közölni sziveskedjenek. Ezen adatok lelkiismeretesen fel fognak dolgoztatni és közlésük teljesen díjmentesen történik a következő rovatok mindegyikében egyszer: lakók jegyzékében, a törvényesül bejegyzett czégek jegyzékében és a kereskedelmi és iparjegyzékben üzlet- vagy foglalkozásuk szerint. A november 1-én bekövetkező lakásváltoztatások már előre is bejelenthetők. Sziveskedjenek a beküldők bejelentéseikben a foglalkozást (polgári állást) megnevezni és olvashatóan írni.

HALÁLOZÁSOK.

BERZEVICZY TIVADAR, kir. tanácsos, nyug. kir. tanfelügyelő, Berzevicy Albert vallás- és közoktatásügyi államtitkár édes atyja, okt. 19-én Berzevíczen elhunyt, 72 éves korában. A gyászír mély részvételt keltett egész Sáros megyében, hol tevékenysége érvényesült a munkás férfiak. A közművelődési mozgalmaknak mindig élén állt, s a megye legkitünőbb elemeit egyesítő eperjesi Széchenyi-kör elnöki tisztét is sokáig viselte. Nejét másfél éve vesztette el, s ez időtől megrendült egészsége. A gyászeset alkalmából Berzevicy Albert államtitkárnak minden oldalról kifejezték a részvételt.

ANGIER EMIL, a francia drámairodalom egyik, nálunk is igen jól ismert kitünősége, meghalt Párisban okt. 24-ikén 69 éves korában. A francia újabb színműirodalmának három főalakja: Dumas, Augier és Sardou. Közük Augier a legemesebb eszmékben és a legköltőibb hangjában. A magyar közönség is jól ismeri, főképp «Giboyer fia», «Forestier Pál» és «A Fourchambault-család» után. Színműveit minden színpadon-nagy hatásal adják, s hazája irodalmában a legelőkelőbb helyek egyikét foglalja el. A drámai irodalmon kívül a lírai költészetet is mivelt, s költeményei 1856-ban jelentek meg Párisban. Tagja volt az Institutnak.

Elhunytak még a közelebbi napokban: gróf WENCKHEIM RUDOLF, kamarás és nagybirtokos, ki fiatalabb éveiben ismert sportsman volt, a koronázási ünnepélykor mint a királyná kamarása szerepelt, 75 éves korában Budapestben, honnan holttestét a békésmegyei Gerlára szállították. — LATOR BALINT, a m. szigeti ref. jogakadémiaának csak épen most nyugalomba vonult görög tanára, ki a közéletben is tevékeny részt vett, 71 éves korában, M. Szigeten. — SCHÖNICHEN ARMIN, a főváros egyik nagy gyáros, az úpesti hajógyár tulajdonosa, ki e gyárat jelentékeny virágzásra emelte, s a külföld számára is dolgozott, 49 éves, Újpesten. — KRAJCSOVICS LAJOS, régi honvéd, ki a szabadságharc után külföldre menekült s Konstantinápolyban telepedett le, hol

már harmincz év óta igazgatta a Szent-Benedek-rendi lazaristák jószágát, s e rend könyvtárában sok magyar vonatkozású kéziratot talált, és a ki a konstantinápolyi magyar kolónia egyik legtekintélyesebb tagja volt. — TALAPROVICZ ESTIL, ungmegyei nyug. tanfelügyelő, 55 éves, Nagy-Lázon. — NÉMETH IMRE, városi tanácsos, megyebizottsági tag, s a törvényesül kereskedelmi ülnöke, 53 éves, Szombathelyt. — PAPP LAJOS, kajászó-szentpéteri ref. lelkesítő, Biczó Géza rajztanár és ismert művész közeli rokona, 51 éves korában. — KRILLY JÁNOS, kath. lelkész, kit a templomban, misésés közben ért a hirtelen halál, Kőröspatakon. — Ifj. BOÉR IGNÁZ, papnövendék, Kolozsvárt. — VOLNY VILMOS, ügyvéd, 51 éves, Kassán. — KISS FERENCZ, földbirtokos, Zemplénmegyei volt tisztviselője, Ungvárt. — MÓRELL LAJOS, pénzügyi hivatalnok, 46 éves, Pozsonyban. — DOSZTÁL VINCEZE, a pestmegyei könyvnyomda vezetője, 51-ik évében Budapestben; ugyanitt MAROSVOSZKY ADÁM, gróf Károlyi Alajos nyug. jóságfelügyelője, 75 éves. — CSIKY IMRE, kolozsvári kereskedő, Zalatnán, életének 53-ik évében. — MÁRTONYI LAJOS, közbecsületben élt kereskedő, 66 éves, Nagy-Várádon. — KÓNYA ALBERT, fiatal kereskedő, Miskolcson. — PETROVICS VASZIL, a lipótvári orsz. fegyintézet gör. kel. lelkésze. — LOBBERER MANÓ, gőzmalmi tisztviselő, 33 éves, Szegeden. — SZALÁNCZY LAJOS, nyug. kir. táblai bíró, köztisztviselőben élt férfi, 56 éves korában, Nagy-Enyeden.

ÖZV. TOLNAY GYÖRGY, szül. Fabró Paula asszony Budapestben, élete 70-ik évében. — CSÁSZÁR ANDORNÉ, házassága első évében, Rimaszombatban. — KERÉKGYÁRTÓ ÁRPÁDNÉ, szül. Iváncsics Irma, az ismert történetíró és egyetemi tanár neje, kit a városligetben sétá közben, leánya társaságában ér szakludás 66 éves korában Budapestben. — ÖZV. STREBET FÜLÖPNÉ, szül. Stengler Erzsébet, Stieber Vincze terevárosi plébános édesanyja, Budapestben. — NAGY GYULÁNÉ, szül. Barcza Irén, 37 éves, Győrben.

K. F. «Baptiszt testvér.» A költeményben öntudatos művészi törekvés nyilvánul, de a festés hol színtelen, hol zavaros s a külvilág képeiben nem tükröződik eléggé az apáca lelki világa. Két strófián keresztül festi az ellentétet a fényes gázlángoktól ragyogó várapalota s a hegyoldali dűldező viskók között, pedig sem az, sem ezek nem alkalmasak rá, hogy a valódi emberi boldogság (a szerelem, család után sovány apáca szívét rezgésbe hozzák) A szó, mely a fénytengerből kiválik, képtelen kép. A képzeltetés alakokból alakot, hangokból hangot teremt, de alakokból hangot, s megfordítva, nem. Igaz, hogy később szó helyett fényes írást emleget, de az ember nem szokta érzelmeit transzparensekben látni. «Hát én is csalódtam.» Mesterkél, erőletett. **Selmeczbanya.** Sz. R. S. Megküldejtük, mihelyt megjelöli: melyik száma az a «V. U.»-nak.

SAKKJÁTÉK.

1572. számú feladvány. Dobrusky Jánosról. Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond. A 1566. számú feladvány megfejtése. Weinheimer R.-tól.

Megfejtés. Világos. Sötét. 1. Vh8-h8 ... Kd5-e6 : (a) 1. ... Kd5-e6 : (b) 2. Vh8-a8 + ... K t. sz. 2. Vh8-g8 + K t. sz. 3. V v. H mat. 3. F v. H mat.

Helyesen fejtették meg: Budapestben: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Szeppenecz: Pintér János. — A pesti sakk-kör.

A «Vasárnapi Ujság» 41-dik számában közölt képtalány megfejtése: Paraszt-üdvörseny. HETI-NAPTAR, október—november hó. Nap. Katholikus és protestáns. Görög-Orosz. Israélita.

Feloldó szerkesztő: Nagy Miklós. (L. egyetem-tér 6. szám.)

Schwarze Seidenstoffe von 60 kr. bis fl. 11.65 p. Meter — glatt und gemustert (ca. 180 versch. Qual.) — versendet roben- u. stückweise porto- u. zollfrei das Fabrik-Depót G. Hennberg (K. u. K. Hofliefl.) Zürich. Muster umgehend. Briefe kosten 10 kr. Porto.

A vadászati mestere. Onképző gyakorlati tanítás a vadászati kedvelői számára, magis rövid foglalalás mindazon elméleti szabályoknak, melyek megismerésével megkezdés mellett a vadászati felhártságot a siker gyönyörűvel gyakorolhatják. Saját és egy ötven éves vadász tapasztalataiból, s jeles kütők nyomán írták.

Az egyévi önkéntes a közös hadseregben és a magyar kir. honvédségben. Kézikönyv. EGYÉVI ÖNKÉNTES-JELÖLTEK, továbbá papnövendékek, tanítójelöltek, öröklött mezei gazdaságok birtokosai, családfenntartók és a hatóságok számára.

Az új véderő-törvény (1889. VI. t. cz.) alapján. HITELES FORRÁSOKBÓL (törvényekből, rendeletekből, szabályzatokból és utasításokból) szerkeszté KACZIÁNY GÉZA magyar kir. sz. k. v. honvédhadnagy. Iráymintákkal. — Harmadik teljesen átdolgozott és tetemesen bővített kiadás. Első füzet: Ára füzve 80 kr. A második füzet sajtó alatt van és legközelebb jelenik meg.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvársnál kapható: A MI HADSEREGÜNK. AZ OSZTRÁK-MAGYAR MONARCHIA NÉPEI FEGYVERBEN ÉS ZASZLÓK ALATT. Szécsi Mór, Bankalari Gusztáv, Rieger Ferenc közreműködése mellett szerkesztette DANCZER ALFONS. 11 színnyomatu képpel és 139 szövegbeli ábrával Myrbach Felicián báró eredeti rajzai után. Ára színnyomatu borítékba füzve 6 frt. Tartalom: Viribus unitis. — A tiszt. — A gyalogcsapatok. — Hadi képek. — A helyőrségi szolgálat. — A lovasság. — A tüzérség. — A műszaki fegyvernemek és a műszaki erők. — A várak. — A katonai egészségügy. — A vonatcsapat és a hadrakelt sereg vonatai. — Az élelmezés. — A magyar honvédség és az osztrák Landwehr. — A katonaföldrajzi intézet. — A katonaképzés és nevelés intézetek. — A rokkantak. — Csapataink Boszniában és Hercegovinában. — Viribus unitis.

KOVÁCS LAJOS. GRÓF SZÉCHENYI ISTVÁN közéletének három utolsó éve 1846—1848. Két kötet. Ára füzve 4 frt. A két kötet csak együtt kapható.

Printemps

NOUVEAUTÉS

Kérjük

a téli évad 580 legújabb mintarajzot tartalmazó nagy illusztrált Catalogusát. Szétküldése ingyen és bérmentve kikérményesített levelekben kéri az alanti czégtől

JULES JALUZOT & Co
PARIS

Ugyancsak bérmentve küldetnek a Printemps irásai raktárán levő szövetek mintái, árát és fajt lehetőségek meghatározni kéri. Expedíció a világ minden országába. Portó és vámmentes üdemenyekre nézve a feltételek a Catalogusban található.

Tolmács minden nyelven látogató közönségünk rendelkezésére.

Legjobb és Leghíresebb
Pipere Holgypor
La VELOUTINE
Különleges Risspor
BISMUTTAL VEGETINE
CH. FAY, ILLATSZERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

A Ch. FAY-féle párisi cég
„LA VELOUTINE”
különleges risspora eredeti minőségben kapható és utánvétellel is megrendelhető
VÉRTESSI SÁNDOR illatszerterében
Budapesten, Kristóf-tér 8. szám.

A Kada-féle „Folyékony Naphthol-Szappan”
mint szépitőszert felülmul minden eddig ismert szépitőszert. Az arezbőrrel eltávolított minden foltot, kiütést és bőrtárákat (mitesszer) mely utóbbi kis fekete pontoknak az egyedüli biztos ellenszere. 1 üveg elegendő 6 heti használatra, ára 87 kr.
Kapható Török József gyógyszerterében, király-utca 12. szám alatt, 428
továbbá Neruda N. hatvani utca, Thalmyer és Seitz, nádor-u. 10, Kochmeister F. utódi nagykorona-u., Molnár és Moser koronaherceg-u. 9, Detsinyi Fr. váci körút 10, gyögyfákerekedőknél, Lueff M. váci u. 28, Lueff S. váci u. 22, Éder Antal Gyula Harisch-bazár, Luszitig E. kerpesi-u. 2, illatszerkereskedőknél, Ottenreiter F. kegybánsági, koronaherceg-u. 3, ugyaztára a készítő a feltaláló Kada István gyógyszerterében Budapest, VII. ker. Rákospalota és valamennyi nagyobb forgalmu gyógyszerterében is illatszerüzletben. Csak az valódi, mely a fenti védjeggyel van ellátva!!

Occasió!!
Nagy bevásárlások folytán azon helyzetben vagyunk, asztalneműeket, különösen 6 és 12 személyre valót, abroszokat, asztalkendőket és törülközőket mélyen leszállított áron adhatni. Dus választékú szőnyegraktárunkra különösen figyelemzetünk. Smyrna-szőnyegek 1méterként 10 frittól feljebb. Helyes mértékért kezeség.
KUNZ JÓZSEF ÉS TÁRSA
Budapest, Deák- és Erzsébet-tér sarkán.

REPARATOR MARGUERITE CRÈME
csúsz és köszvény ellen 50 kr. és 1 frittől kapható minden gyógyszer-üzletben.
a legdivatosabb arezbőr-finomító. Minden elegáns hölgy pipere-asztalán otthonos. — Teljesen ártalmatlan. — Egy köcsög ára 2 forint.
Kriegner György gyógyszerterében a „Magyar Koronához” Budapest, VIII. kerület, Kálvin-tér.

• A legfinomabb és legjobb arezpunder •
AZ ANGOL
Különlegesség az udvarnál használnálva
COCOS DI O
ARCZPUDER
Londonból.
és crème szín
Vértessy S. udv. illatszerész Kristóf-tér Lueff M. váci utca 28. szám alatt BUDAPEST.

Kwizda köszvényfolyadékja
évek óta kipróbált háziszere
esúz, köszvény és idegbajok ellen.
Valódiilag csak az itt mellékelt védjeggyel. — Kapható Ausztria-Magyarország minden gyógyszerterében.
Főletét Magyarország részére: Budapestben Török József gyógyszerterében.
Egy üveggel 1 ftt. o. é.
Naponkinti postai szétküldés a fő-letét által:
KWIZDA FERENCZ JANOS,
osztrák cs. kir. és román kir. udv. szállító kerületi gyógyszerterében Korneuburgban, Bécs mellett.

Latzkovits A.
a mélyen tiszt. hölgyvilág szives figyelmébe ajánlja
illatszer- és piperezszappanok üzletét
Andrássy-út 3. szám alatt,
hol dús választék található finom s olcsó, de csakis a legjelesebb bel- és külföldi gyárosok készítményeiből, u. m.: illatszer, kézi szappanok, hölgyporok, szájjavítók, fogporok, paszták, fog-, haj-, köröm- és ruha-kefék, fésűk és hajlók stb. női és úri pipere-czikkekben, igen jutányos áron mellett.

Legújabb hatásos gyógyszerek
A sápkór, vérszegénység, idegesség és ebből származó egyéb bajok, tudvalevőleg e mai kór általános jellemző betegségei, melyeknek egyedüli orvosszerét a tudomány a vasban ismeri. Eddig a vasat főként tokaji borban rendeltek, melynek egy hátránya, hogy a bor a hatóanyagokat, különösen a vasat, nem képes oly mennyiségben felvenni, hogy a szervezetben levő fogytkozást pótolja, de még nagyobb hátránya, hogy a tokaji bor nagyon drága levén, hamisításnak van kitéve. Ezért az összes orvosi körök és szaklapok egyaránt örömmel és elismeréssel fogadják legújabb gyógyszerkészítményemet, készítik a vasas pepton consorvot, mely a vasas gyógyszerek eddigi hiányait van hivatva pótolni, a mennyiben kellemes ízű conserv-cukorkák alakjában van előállítva, mely a hatóanyagokat kellő mennyiségben tartalmazza, és mégis olcsóbb a vasas boroknál. Hasonló jeles készítmény a sósavas peptin-pastilla, mely mindenemű gyomorjaj ellen a legkitűnőbb hatású szernek bizonyult, végül vasas phosphor-pastilla ugye találmanyok, mint a gyógyszerészeti technikának koronája. E pastillákkal a főváros gyermek-gyógyintézeiben, valamint családokban kiváló eredményeket értek el angolkóros, görvélves, vérszegény és általában gyenge gyermekekénél, a hol idegesség, hágyardúság és álmatlanság mutatkozott, vagy a hol a fogzás és csontosodás előmozdításra vált szükségessé. Ara dobozonként 10 napra való 90 kr. Megrendelhető minden gyógyszerterében és a feltalálónál
Hazlinszky Károly gyógyszerész,
Budapest, VIII., Sándor-tér 3.

VÉGHLESI VERA-FORRÁS.
Hazánk legtisztább, legolcsóbb és legjobb szén-savdus, égvényes savanyuvize.
VEGHLES-SZALATNÁ-n (Zólyom-m.)
Budapesti főraktár
Erzsébet-körút 56-ik szám alatt.
Telephon-összeköttetés.
Számos raktár a vidéken.

A „Franklin-Társulat” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárban kapható:
PÁZMÁNY VÁLOGATOTT EGYHÁZI BESZÉDEI.
Bevezetéssel és szótárral.
BEKESZTETTE
BELLAAGH ALADÁR.
Ára füzve 60 kr.

1847 óta, tehát több mint 40 éve, hogy a legnagyobb sikerrel alkalmaztatik a Németország első orvosi kollegiuma által megvizsgált s kitűnő használhatósága miatt a magas helytartóság által Magyarországon szabad. WEBER-féle
Köszvény-vászon
köszvény, csúsz, tagzsugargatás, keresztcsont-fájás, vörheny, mell-, hát- és derékfájdalmak, lábköszvény, csipőfájdalom és ischias stb. ellen, mindennemű gőresők, a kezek és lábokban, különösen gőresők reik, dagadt tagok, fizomádások és oldalszurások biztos eredménnyel gyorsan gyógyíthatnak ezen gyögyhatásos köszvényvászon által. Egy csomag ára 1 ftt 5 kr., kettős erejű, nehezebb bajoknál alkalmazandó 2 ftt 10 kr.
Valódi csak akkor, ha a melletti védjeggyel el van látva, Dr. Baron párisi általános sebtapasza mindenféle sebek, genyedségek és daganatok, körömguladások, égések, hármimemű sérülések, harapás, szurás, ütés, vágás, tyúkszem, fagyás stb. ellen. — Egy köcsög ára a használati módszerrel együtt 70 kr., kisebb köcsög 25 kr.
Valódián kapható Budapestben, király-**TÖRÖK J.** gyógyszerterében utca 12. szám a.

VASÁRNAPI UJSÁG

44 SZÁM. 1889. BUDAPEST, NOVEMBER 3. XXXVI. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 12 ftt POLITIKAI UJDONSÁGOK egyúttal: fél évre — 6 • Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 ftt félévre — 4 • Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 ftt félévre — 3 • Külföldi előfizetésekre a postailag megjelölt áron viteldij is csatolandó

AZ ATHÉNEI NÁSZ.

PERIKLESZ kora látszott fölvirradni újra a mult napokban Athéne fölött, a mennyiben, mint akkor, most is ő feléje tekintett a világ, a hol egy családi ünnep keretében talán a világérez története ért egyik forduló pontjához.

A még csak hatvan éves új Hellasz, melynek mai dynastiája eddig mindig csak az orosz uralkodóházzal lépett rokonsági kötelékbe, melylyel már férfi-ágon is atyafi volt, — tanuja most annak, hogy koronájának leendő viselője egy oly uralkodóházból nősül, mely az újabb történeti fejlemények folytán úgy a daniái uralkodóházzal, melyből királyja, mint az orosz udvarral, melyből királynéja származott, ha nem is ellenséges, de meglehetősen hideg viszonyban állt.

Konstantin görög trónörökös III. Frigyes elhalt német császárnak legifjabb leányát, a jelenlegi császár testvérhugát vezeti oltárhoz. Erre az al-

kalomra gyültek egybe Athenében II. Vilmos német császár, Anglia és Oroszország trónjának örökösai s a dán királyi ház tagjai. Osztozásuk a családi örömben biztató jel a béke barátainak, mert hiszen épen az itt képviselt fejedelmi házaknak az országai azok, melyeket európai bonyodalmak esetén ellenséges táborokba szoktak osztani. A nagy politikára sem közönyös tehát, ezeket most közös családi ünnep engesztelő melegenél egybegyűlve látni.

Mult évi szeptember 3-áról jelenték a berlini lapok, hogy a súlyos megpróbáltatásoktól oly kegyetlenül sújtott német császári családban ime örvedetes esemény fordult elő: a császár legifjabb testvérhuga, Zsófia hercegnő Konstantin herceggel, Görögország trónjának örökösével jegyet váltott.

Ezt az összeköttetést már III. Frigyes császár is óhajtotta s örömmel látta szövdőni a gyöngéd frigyet a két fiatal szív között. Örömmel, és pedig nem csupán mint apa, a ki boldognak vá-

gyik látni gyermekét s örül, ha annak sorsát egy megbízható, derék férj kezébe teszi le, hanem mint békeszerető s a népek nyugalmát biztosítani óhajtó fejedelem is, a ki e házasság által enyhíteni óhajtotta azt a feszült viszonyt, mely a dán királyi s ennek részén az orosz császári udvar és a német császári ház között az 1864-iki háboru óta annyiszor vált már fenyegetővé.

Konstantin herceg apai ágon ugyanis unokája IX. Keresztély dán királynak, anyai ágon pedig unokaöccse az orosz csárnak. 1868 aug. 2-án Athenében született, most tehát huszonegy éves. Anyja, Olga hercegnő, Konstantin orosz nagyhercegnék, II. Sándor czár testvéröccsének a leánya, kinek anyja, egy altenburgi hercegnő, már leányába is beleoltá a Németország iránti rokonszenvet. A spártai herceg — ez a görög trónörökös czime, — nevelőül is német tudóst kapott dr. Lüders személyében, a ki a tehetséges tanítványt az összes tantárgyakban szép sikerrel oktatta.

KONSTANTIN HERCEG, A GÖRÖG TRÓNÖRÖKÖS ÉS NEJE, ZSÓFIA NÉMET CSÁSZÁRI HERCEGNŐ.